

**Стратегија за МСП и претприемништво
на Град Скопје со Акционен план за 2018-2021**

**Стратегија за мали и средни
претпријатија и претприемништвото на
Град Скопје со
Акционен план за период 2018 – 2021**

Скопје
јули 2018

Содржина

Вовед	4
1. Концепт и методологија	6
1.1 Анализа на состојба	8
1.2 Дефинирање на приоритети, стратешки цели и мерки	9
1.3 Следење на статусот на остварување на Стратегијата и акциониот план	11
1.4 Учесници во процесот	12
2. Преглед на реализирани поважни активности	12
3. Постојна состојба во секторот претприемништво и мали и средни претпријатија во Република Македонија и Градот Скопје	15
3.1 Државни стратегии и документи кои го дефинираат функционирањето на претприемништвото и МСП во Македонија.....	16
3.2 Профил на МСП и предизвици.....	17
3.3 Клучни предизвици со кои се соочуваат малите и средни претпријатија.....	19
3.4 Бизнис демографија и бизнис динамика	20
o Активни претпријатија по општини	20
4. Конкурентска предност на Градот Скопје за развој на МСП и претприемништво во однос на други општини	21
5. Принципи на политика за поддршка	26
6. Визија, мисија и стратешки цели	27
5.2 Мисија на Стратегијата.....	28
5.3 Стратешки цели:	28
7. Стратешки цели	29
7.1 Поволно деловно опкружување	29
7.2 Претприемничко учење и претприемничка култура.....	30

7.3	Иновации	32
7.4	Продуктивен и конкурентен сектор на МСП (продуктивни и иновативни МСП на домашниот пазар и конкурентни учесници на странските пазари)	33
7.5	Финансирање	35
8.	Имплементација, контрола, корективни мерки и ревизија на Стратегијата	36
9.	Акционен план	38
	Прилог 1 – Учесници во процесот	85
	Завршни одредби.....	87

Вовед

Современите услови на работење се карактеризираат со динамични и структурни промени, развој на модерни технологии, интернационализација на бизнисите, растечка глобална конкуренција, фрагментираност на пазарот, раст на несигурноста, неизвесност и ризик итн. Тие ја иницираат потребата од создавање и развој на мали и средни претпријатија, коишто со својата иновативност, креативност, перманентно зголемување на продуктивноста и флексибилноста, ќе одговараат на новонастанатите услови и значително ќе придонесат за вкупниот општествен развој. Развојот на малите и средни претпријатија (МСП) овозможува да се почувствуваат нивните ефекти што побрзо во: вработувањето, зголемувањето на производството, јакнење на конкуренцијата, социјалниот и воопшто човечкиот развој.

Самите процеси на глобализација индицираат амбиент што радикално се менува и притоа светот станува еден голем пазар каде што националните, регионалните и локалните пазари губат од традиционалното значење.

Во секоја динамична економија со оглед на промените во условите на стопанисување и владеењето на пазарните законитости, основниот предуслов за успех е функционирањето на малите и средни претпријатија, што стануваат доминантен сектор, но во никој случај не треба да се занемари и улогата на големите компании за економскиот развој, бидејќи тие и натаму имаат висока ефикасност и продуктивност и голема понуда за освојување на светските пазари.

Малите и средни претпријатија со својата жилавост, виталност и инвентивност, се генератори на нови вработувања и мобилизатори на сите фактори на производство. Тие стануваат сè поатрактивни во глобалното општество, па затоа се наметнува потребата од градење инфраструктура и регулативи за нивна ефективна поддршка. Претприемачката инфраструктура има клучна улога во развојот и поддршката на малите и средни претпријатија, а недостатокот на соодветна инфраструктура има инхибирачко дејство не само врз нивниот развој, туку и воопшто врз економскиот раст.

Развојот на претприемништвото и на малите и средни претпријатија (МСП) е значаен за сите национални економии, а особено е важен и значаен за земјите во транзиција, со цел остварување на поинтензивен економски раст и развој. Мерките за побрз развој на овој сектор во државата кои се носат на централно и локално ниво се темелат на стратешки и плански приод со единствена цел –

достигнување на конкурентска положба на нашето стопанство која ќе овозможи рамноправно учество на светскиот пазар, со што значително ќе се унапреди животниот стил и стандард на граѓаните во градот Скопје и со самото тоа, во Република Македонија.

Подготовката на Предлог – Стратегија за поддршка на мали и средни претпријатија и претприемништвото на Град Скопје, со Акционен план, за периодот 2018-2021 година ги зема во предвид:

- Теоретските и практични сознанија од областа на стратешкото планирање, развојот на претприемништвото и малите и средни претпријатија и локалниот економски развој;
- Досегашните достигнувања и практично искуство на засегнатите страни (малите и средни претпријатија) во државата;
- Добрата светска пракса од оваа област.

Како почетна точка од процесот на изготвување на Стратегијата е анализата на постојната состојба, со цел да се утврди степенот на реализација на досегашната Стратегија 2014-2017 и да се утврди реалната потреба на локалната заедница.

Преглед на степен на реализација на Стратегијата за МСП 2014-2017 год.	
Континуирано	Најголем дел (90%) од проектите и мерките кои беа составен дел од Стратегијата за поддршка на мали и средни претпријатија 2014-2017 се со континуиран тек на реализација на активностите
Реализирани	5% целосно реализирани, со тенденција да се зголеми степенот на реализирани проекти поради континуитетот на активности
Нереализирани	5% нереализирани поради тоа што беше констатирано дека ингеренциите за нивна реализација се на државно ниво и е потребна поголема поддршка

1. Концепт и методологија

Методологијата ги дефинира фазите и постапките во процесот за изработка на Стратегијата за поддршка и развој на малите и средни претпријатија и претприемништво.

Ги вклучува временските рамки за остварување на конкретните мерки и активности и ја предвидува динамиката на активностите преку кои се обезбедува остварувањето на стратешките приоритети.

Стратегија за поддршка на мали и средни претпријатија и претприемништвото на Град Скопје, со Акционен план за 2018-2021 година се заснова на следниве активности:

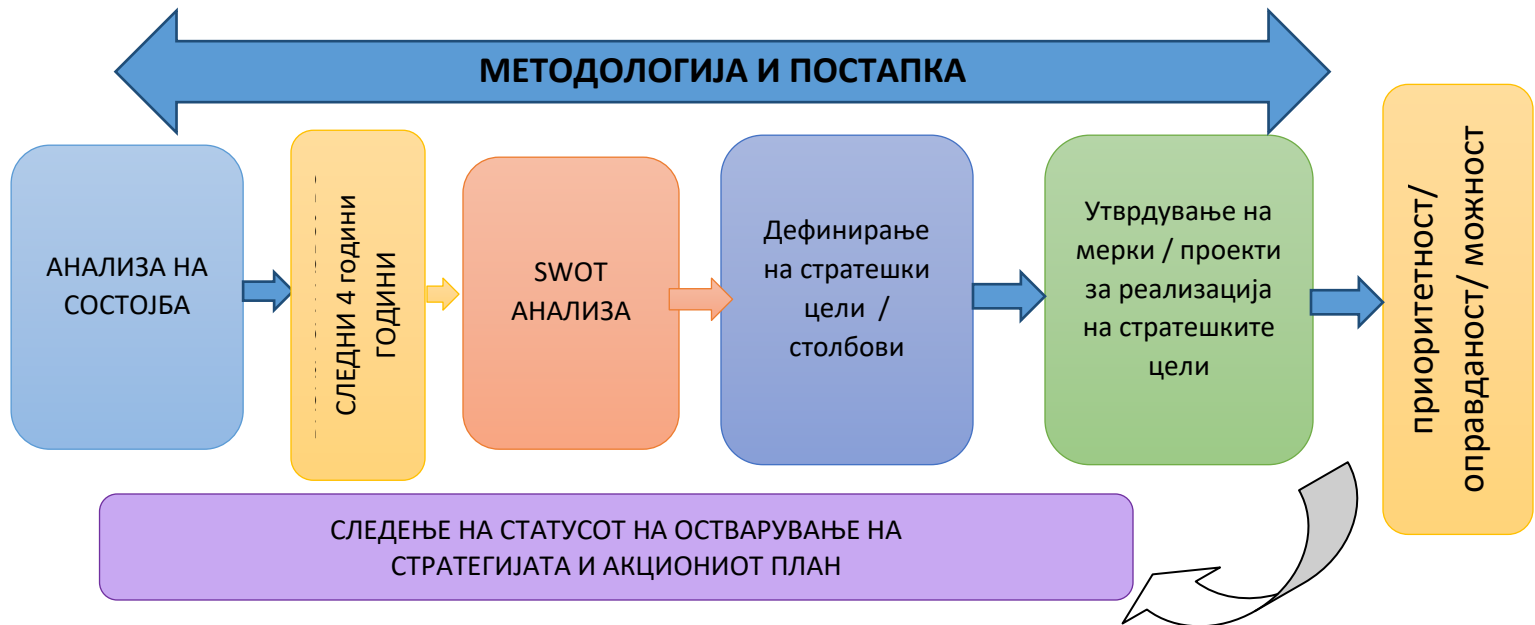
- **Анализа на постојната состојба** со претставници од единиците на локалната самоуправа на територијата на град Скопје, коморите и другите институции за поддршка на МСП, со претставници од невладиниот и бизнис секторот, **со цел утврдување на степенот на реализација на досегашната стратегија, со преглед на планирани и реализирани средства.**
- **Нормативна рамка** – акти врз основа на кои е изработена Стратегијата со цел поддршка и развој на МСП и претприемништвото
 - Национална програма за економски реформи (2016-2018 г.);
 - Индустриска политика (2009-2020 г.)
 - Мастер план за подобрување на конкурентноста (2015-2018 г.)
 - Стратегија за иновации (2012-2020)
 - Програма за поттикнување инвестиции во Република Македонија (2011-2014 г.)
 - Стратегија за промоција на извозот (2011-2013 г.)
 - Стратегија за претприемачко учење (2013-2020)
 - Лисабонска агенда (2000 г.),
 - Актот за малите претпријатија на ЕУ (АМП 2011 г.)
 - Стратегија Европа 2020,
 - Стратегија за Југоисточна Европа 2020 (ЈИЕ 2020),
 - Акциски план Претприемништво 2020 на ЕУ

- **Прибирање и анализа на предлози за развојот на секторот на МСП и претприемништвото** – преку вклученост на сите релевантни засегнати страни, со цел квалитетна изработка на стратегијата и акцискиот план, за што е неопходно е да се обезбеди посветеност на сите партнери-учесници во процесот. Соработката со инволвираните партнери – учесници, ќе се остварува преку организирање на работни состаноци, средби и работилници со цел добивање на потребните информации и предлози за дефинирање на развојните потреби и развојните потенцијали на секторот на МСП.
- **Следење на статусот на остварување на Стратегијата и Акциониот план**, односно реализацијата на планираните проекти во однос на предвидената динамика. Од особено значење на следење на прогресот кон остварување на планираните активности е добивање навремена повратна информација на одговорните за реализација на акциониот план и потребите за евентуални прилагодувања и промени на Стратегијата и Акциониот план.

Реализацијата на стратегијата и акциониот план ќе се засноваат на моделот на долготрајна соработка, во кој се координираат ресурсите на сите партнери и ресурсите на Град Скопје. Ова треба да резултира со континуирано подобрување на резултатите во економски развој на секторот на МСП.

Во продолжение е даден шематски приказ на методологијата и постапката за изработка на Стратегијата и Акциониот план за МСП.

Шематски приказ - од анализа до изработка на стратегијата

1.1 Анализа на состојба

- Анализата треба да даде детална слика на состојбата на МСП и да ги постави темелите за длабинско разбирање на постојната состојба како и динамиката на развојот на МСП врзано за демографијата, општествените фактори, природните ресурси, расположливоста на инфраструктурата, квалитетот и заштитата на животната средина.
- Анализата ќе содржи квантитативни и квалитативни податоци и параметри од соодветните бази на информации (пр.Стопанските комори, ССК, Државен завод за статистика, министерства, единици на локалната самоуправа итн).
- Од квалитетот на влезните податоци ќе зависи и квалитетот на оценката на состојбата за развојот на МСП, што е основа за утврдувањето на визијата, целите, приоритетите и мерките.
- Од самата анализа се согледуваат и утврдуваат:
 - Позитивните и негативните обележја;
 - Развојните проблеми и развојните потреби;
 - Индикаторите за потребен понатамошен развој.

Анализата на податоците ќе биде насочена кон оние сектори кои се утврдени како проблематични или потенцијални за развој.

1.2 Дефинирање на приоритети, стратешки цели и мерки

Визија

Визијата е јасна и прецизно определена идеја за посакуваните промени за поддршка и развој на МСП и претприемништвото. Таа е општо формулирана и не е специфично конкретизирана за одделен сектор, туку упатува на општиот напредок кој треба да биде постигнат.

SWOT анализа и дефинирање на развојните потреби и потенцијали

- **Целта на SWOT анализата** е да се појасни конкретната состојба преку детално утврдување на силните и слабите страни како и можностите и заканите за понатамошен развој.
- **Слабостите и заканите** се анализираат во контекст на развојните потреби, а **предностите и можностите** во контекст на развојните потенцијали.
- **Предности** – се секторите, ресурсите и капацитетите на МСП со најголеми можности за успех.
- **Слабости** – се секторите, ресурсите и капацитетите кои го ограничуваат или оневозможуваат развојот на МСП.
- **Можности** – се секторите, ресурсите и капацитетите надвор од ентитетот, кои би можело да се искористат за развој на МСП (унапредување и усовршување на предностите и/или намалување на слабостите).
- **Закани** – се секторите, ресурсите и капацитетите надвор од ентитетот кои можат да го загорзат развојот на МСП (преку намалување на предностите и/или потенцирање и зголемување на слабостите).

Стратешки цели

Како резултат на анализата на состојбата се дефинираа пет клучни аспекти (столбови), од кои произлегоа следниве стратешки цели:

1. Поволно деловно опкружување (користена методологија PESTLE анализа)
2. Претприемничка култура и претприемничко учење
3. Иновации
4. Продуктивен и конкурентен сектор на МСП
5. Финансирање и финансиска состојба

Мерки

За секоја од стратешките цели беа разработени конкретни мерки, активности и проекти преку чија реализација треба да се остварат стратешките цели.

Утврдување на приоритетноста на предложените проекти

По дефинирањето на предлог проектите за секоја од стратешките цели, се пристапи кон утврдување на приоритетноста на мерките и проектите, на кои Стратегијата треба да се фокусира.

Утврдувањето на приоритетите се спроведе преку оценување на дефинираните мерки/ проекти од страна на учесниците на организираните работилници, во однос на следниве три аспекти:

1. Релевантност/ оправданост на мерката/ проектот
2. Приоритет на мерката/ проектот
3. Остварливост (можности) и Предуслови за реализирање на мерката/ проектот

Преку сумирање на оценката во однос на првите три аспекти се доби финална оценка за приоритетноста за конкретните мерки/ проекти.

На тој начин беа утврдени приоритните мерки и проекти на кои треба да се фокусира стратегијата, кои пред сè се однесуваат на:

- Развој на социјално претприемништво/ промоција на културата на претприемништво
- Обуки во однос на релевантни програми за стимулирање на отварање и развој на МСП
- Отварање на бизнис инкубатори за поддршка на нови МСП
- Информативни и едукативни кампањи за финансиска писменост, дигитална писменост и сл.

1.3 Следење на статусот на остварување на Стратегијата и акциониот план

Следењето на статусот на остварување на стратегијата и акциониот план ќе се реализира преку јасно определени и дефинирани улоги и одговорности на носителите и корисниците на конкретните мерки и активности, како и нивната обврска за давање на навремена повратна информација на одговорните за

реализација на дефинираните активности и проекти, како и потребите за евентуални прилагодувања и промени на Стратегијата и Акциониот план.

1.4 Учесници во процесот

Носител на процесот на изготвување и реализација на Стратегијата и Акциониот план за поддршка на мали и средни претпријатија за периодот 2018-2021 година, е Градот Скопје, односно Секторот за локален економски развој на Град Скопје, со поддршка на компанијата Евросимовски Консалтинг.

Активно вклучени учесници при изработка на Стратегијата и Акциониот план беа назначените претставници од следниве институции:

- Град Скопје (релевантните сектори)
- Општини во Град Скопје
- Здруженија, асоцијации на МСП и Стопански комори
- Навладини организации
- Министерства и други јавни институции

Листата на учесници е дадена во Прилог 1.

2. Преглед на реализирани поважни активности

За изработка на Стратегија за мали и средни претпријатија и претприемништвото на Град Скопје, со акционен план, за периодот 2018-2021 година, во периодот од февруари до јули 2018 година се реализирани следниве активности:

1. Потпишување на договор помеѓу Град Скопје и изведувачот на проектот - ЕВРОСИМОВСКИ Консалтинг и започнување со изготвување на стратегијата
2. Дефинирање и усогласување на методологија и концепт со предлог на активности и временска рамка за реализација на проектот.
Методологијата ги дефинираше фазите и постапките во процесот за изработка на Стратегија за мали и средни претпријатија и

претприемништвото на Град Скопје, со акционен план, за периодот 2018-2021 година. Беа дефинирани временски рамки за остварување на конкретните мерки и активности преку кои се обезбедува остварувањето на стратешките приоритети.

3. Реализирање на воведна презентација и работилница за SWOT анализа во Град Скопје
4. Анализа на постојните стратешки документи и закони релевантни за развој на претприемништвото и поддршка на МСП на локално, регионално и национално ниво.
Ревизија на постојната стратегија со анализа на степенот на реализација на стратегијата, преглед на планирани и реализирани средства и давање коментари и заклучоци.
5. Подготовка и доставување на Прашалник за анализа на мислењата за изготвување на Стратегија за мали и средни претпријатија и претприемништвото на Град Скопје, со акционен план, за периодот 2018-2021 година

Одговорите на анкетниот прашалник и предлозите искажани преку пополнетиот прашалник се составен дел од предложените проекти во Стратегијата за следниот четиригодишен период 2018-2021 год.

Беа опфатени прашања во врска со:

- постојната состојба на малите и средни претпријатија на територија на град Скопје (со кои предизвици и проблеми МСП се соочуваат, потреби на МСП)
- предлози за подобрување на деловното окружување на МСП и можниот пристап до извори за финансирање на нивното работење
- идеи и предлози за поттикнување на претприемничкото учење и претприемничката култура
- идеи и предлози за поттикнување на социјалното претприемништво (интегрирање на економски и социјални цели, решавање на социјалните и еколошките предизвици за зајакнување на инклузивниот раст)
- Планирани проекти кои се од значење за МСП
- Развојни потреби (потреби на МСП за понатамошен развој и унапредување во нивното работење)

- Развојни потенцијали (потенцијали и можности кои постојат и кои треба да се потенцираат и реализираат)

Прашалникот беше доставен до:

- Членови на работната група од Град Скопје
- 8 сектори во Град Скопје
- До сите општини на Град Скопје (10)
- Сојузот на Стопански Комори и Стопанската Комора, а преку нив до членките комори и претставници на бизнис секторот, согласно соодветна селекција од страна на коморите
- Занаетчиска комора
- Министерство за Економија
- Министерства и институции
- Невладин Сектор (минимум 10 НВО)

Постапката за доставување на прашалникот беше повторена во месец јуни со цел да се добие оптимален број на целосно пополнети прашалници.

6. Анализа на постојната состојба во областа на претприемништво и мали и средни претпријатија во Град Скопје.
7. Одржување на дводневната работилница 13-14 Јуни во Струмица за изработка на Стратегијата за мали и средни претпријатија и претприемништвото на Град Скопје.
Беше организиран (модериран) семинар за дефинирање на визијата, мисијата и стратешките цели како и дефинирање и разработка на проектите, согласно стратешките цели и приоритети.
8. Анализа на добиените одговори, мислења, предлози и идеи за проекти добиени од сите вклучени страни
9. Нацрт Стратегија – драфт
10. Очекување забелешки
11. Вградување на забелешки и конечна верзија на Стратегијата

3. Постојна состојба во секторот претприемништво и мали и средни претпријатија во Република Македонија и Градот Скопје

Стратегијата е изготвена со цел да се поддржат македонските мали и средни претпријатија (МСП) да станат поконкурентни на домашниот и светскиот пазар, прилагодувајќи се на сè поинтегрираната светска економија.

За да се добие реална слика за постојната состојба во секторот за претпретприемништво и МСП во Градот Скопје, се анализираа податоците од релевантните документи и стратегии кои се однесуваат на Република Македонија, дополнети со одредени статистички податоци и сознанија добиени од истражувања направени посебно за потребните за изготвување на оваа Стратегија, а се однесуваат на состојбата со МСП и претприемништво во градот Скопје. Приказот на постојната состојба се базира на статистички податоци, анализа на мислењата и податоците добиени при комуникација со заинтересираните страни како претставници членови на работната група за изготвување на оваа Стратегија; резултати од одржаните работилници со претставници од сите општини во Градот Скопје, јавниот и приватниот сектор и стопанските комори.

Малите и средни претпријатија имаат релевантна улога во економијата на многу земји. Тие претставуваат голем извор на претприемнички способности, иновации, како и вработување.

Создавањето и развојот на МСП е значаен поради тоа што тие се главен генератор на нови работни места, го ангажираат слободниот капитал на граѓаните, ги активираат и вработуваат сите расположливи локални ресурси, се флексибилни во однос на динамичните промени на пазарот, се извор на иновации итн. Економското значење на малите и средни претпријатија е големо и суштествено во вкупниот економски развој на една земја, бидејќи претставуваат еден од основните двигатели за постигнување забрзан економски раст.

3.1 Државни стратегии и документи кои го дефинираат функционирањето на претприемништвото и МСП во Македонија

Националната стратегија за МСП воспоставува рамка за соработка меѓу чинителите од јавниот и приватниот сектор и граѓанското општество во поддршка на развојот на МСП и иновативноста за подобрување на нивната конкурентност.

Националната програма за економски реформи (2016-2018 г.) ги опишува реформите на среднорочната макроекономска и фискална рамка, како и секторските структурни реформи што се потребни за подобрување на конкурентноста и растот.

Индустријската политика (2009-2020 г.) ја утврдува визијата за индустриски сектор што е ориентиран кон „производи и услуги со повисока додадена вредност, засновани врз знаење, иновации и меѓусебна соработка“. Оваа визија се заснова врз развојот за способности за „применети истражувања и производство на одржливи, органски и специјализирани високо технолошки производи и услуги кои ги задоволуваат потребите на меѓународните сегментирани (нишни) пазари.

Националната Стратегија за иновации (2012-2020) цели кон започнување на трансформација на земјата во економија заснована врз знаења што е способна да биде конкурентна на меѓународните пазари преку нејзината обучена работна сила и иновативни друштва. Таа ги препознава иновациите како клучниот двигател на економскиот раст и има за цел да ги поттикне конкурентноста и економскиот развој врз основа на знаење и иновации.

Програмата за поттикнување инвестиции во Република Македонија (2011-2014 г.) цели кон развој на политиките и спроведување на реформите што ќе доведат до подинамичен економски раст и развој преку зголемување на привлечноста на земјата за домашните и странските инвеститори. Програмата се стреми кон подобрување на општата деловна и инвестициска клима преку постабилни макроекономски и фискални политики, подобрени даночни и царински политики и поддршка на малите и средните претпријатија.

Стратегијата за промоција на извозот (2011-2013 г.) го обележува патот до зголемувањето на вредноста на зголеми вредноста на извозот генериран од македонските компании од УСД 1,12 милијарди на УСД 1,45 милијарди. Таа се фокусира на четири индустриски сектори: текстил и облека, агробизнис и прехранбена индустрија, индустрија за метали и прецизна механика и ИКТ.

Стратегијата за претприемачко учење (2013-2020) има за цел да ја подобри конкурентноста на МСП - особено на оние што се раководени од млади лица и жени - за успешно конкурирање на пазарите на ЕУ. Стратегијата ќе го постигне ова преку подобрување на вештините за вработување и претприемачките компетенции на младите лица и зајакнување на претприемачкиот дух преку принципите за доживотно учење што се вградени во сите сегменти на системот за образование.

Република Македонија доби статус на земја-кандидатка за пристапување кон ЕУ, што има големи импликации врз стратегијата и програмата за МСП во однос на забрзувањето на усогласувањето на националното законодавство со законодавството на ЕУ и потребата за спроведување на ревидираната Европска повелба за мали претпријатија. Новите иницијативи како што се Инструментот за претпристапна помош и Рамковната програма на ЕУ за конкурентност и иновации (тековно 2014-2020 г.) претставуваат нови предизвици и можности во однос на науката, технологијата и иновациите, како и информатичко-комуникациската технологија (ИКТ) како средства за зголемување на конкурентноста на МСП.

Актот за малите претпријатија на ЕУ (АМП 2011 г.) претставува сеопфатна рамка за политиката за МСП на ЕУ. Тој има за цел да го подобри приодот кон претприемништвото во Европа, да го поедностави окружувањето на регулативите и политиките за МСП и да ги отстрани преостанатите пречки за нивниот развој. АМП, што се надоврзува на Европската повелба за мали претпријатија (2000 г.), ги утврдува следниве приоритети: унапредување на претприемништвото, намалување на регулаторното оптоварување, подобрување на пристапот до финансии и подобрување на пристапот на МСП до пазарите и интернационализирањето.

3.2 Профил на МСП и предизвици

Стратегијата за мали и средни претпријатија и претприемништво 2018-2021 год. има за цел да одговори на критичните предизвици и прашања со коишто се соочува секторот на МСП во градот Скопје, како и да ја зголеми свеста за потребата од негување на претприемничката култура со крајна цел - поголеми можности за вработување, зголемување на квалитет на живеење, финансиска стабилност, намалување на сиромаштијата и поголем економски раст.

3.2.1 Дефиниција за МСП

Република Македонија користи единствена дефиниција а МСП. Член 470 за Класифицирање на трговските субјекти во Законот за трговски друштва од 2004 година ја утврдува класификацијата во микро, мали и средни претпријатија. Оваа дефиниција е усогласена со дефиницијата на ЕУ (ЕУ Препорака 2003/361) во однос на праговите за бројот на вработените, но утврдува и дополнителни критериуми за класифицирање на претпријатијата.

Табела 3.2.1: Дефиниција на микро, мали и средни претпријатија

Големина на друштвото	ЕУ дефиниција	Закон за трговски друштва 2004 г. (Изменет и дополнет 2013 г.)
Микро	<10 вработени ≤ЕУР 2 милиони обрт или биланс на состојба	<10 вработени ≤ЕУР 50.000 бруто годишен приход, изразен во МКД
Мало	10 до 50 вработени ЕУР 2–10 милиони обрт или биланс на состојба	≤ 50 вработени, И ≥ ЕУР 2 милиони годишен приход, изразен во МКД, ИЛИ < ЕУР 2 милиони годишен обрт (вкупни средства во актива), изразен во МКД
Средно	<250 вработени ≤ЕУР 50 милиони обрт ≤ЕУР 43 милиони биланс на состојба	≤250 вработени, И ≥10 милиони ЕУР годишен приход, изразен во МКД, ИЛИ < ЕУР 11 милиони годишен обрт (вкупни средства во актива), изразен во МКД

Оваа дефиниција обезбедува општа рамка за утврдување, следење и поддршка на приватниот сектор од сите институции на сите нивоа.

Дефиницијата останува конзистентна за сите индустриски сектори.

Без оглед на големината на поединечните друштва, секторот на микро, мали и средни претпријатија (ММСП) како целина е доминантен во македонската економија. Најновите податоци покажуваат дека 99,8 проценти од сите претпријатија се во МСП секторот.

МСП се најголемите работодавачи, обезбедувајќи 80% од сите вработувања. Од овој аспект, утврдено е дека микро претпријатијата вработуваат една третина од вкупниот број на работници, додека, пак, МСП заедно вработуваат 43% од сите работници. Малкуте големи претпријатија што се наоѓаат во земјата, секое со повеќе од 250 вработени, обезбедуваат вработување за 23% од работната сила.

3.3 Клучни предизвици со кои се соочуваат малите и средни претпријатија

○ Деловно окружување

Република Македонија има релативно добро деловно окружување, но тоа може и секако, треба да се подобри. Според Извештајот за глобална конкурентност 2016-2017 година, објавен од страна на Светскиот економски форум, во кој е идентификуван индексот на конкурентноста на 140 држави пресметан врз основа на 12 фактори како што се: ниво на продуктивност на земјата, вклучувајќи ги институциите, инфраструктурата, макроекономската средина, здравството, образованието, развојот на пазарот за финансии, технолошката подготвеност, големината на пазарот, иновативноста, вклучувајќи ја и вкупната даночна стапка која го претставува износот на даноци и придонеси кои задолжително треба да се платат од страна на бизнисот, Р. Македонија, со реорганизацијата на својот даночен систем во 2008 година, успеа да воведо вкупна даночна стапка од 7,4%, со која се вброи во земјите со најниски даночни стапки во светот. Светска банка во својот последен „Дуинг бизнис“ извештај за 2017 година ја смести Македонија во најдобрите 10 во светот и првите 5 во Европа според условите за водење бизнис.

○ Услови за понатамошен деловен развој

Постојат многу организации, програми и проекти за поддршка на развојот на МСП. Меѓутоа, тие најчесто се обезбедуваат директно од владата и меѓународните партнери и донатори. Исто така, постојат голем број даватели на услуги од приватниот сектор, на територија на град Скопје. Во последните неколку години, традиционалните модели за поддршка на претпријатијата во основање („старт-ап“ претпријатија) и растот (т.е. обука за деловни вештини, конкурси за деловни планови) се заменуваат со нови модели. Обуката на претпријатијата се фокусира на „акцелерација на бизнисот“ што предвидува интензивна обука од три до четири месеци со подготвеност за инвестирање.

○ Финансиски услуги

Голем број МСП имаат проблеми со пристапот до финансиските услуги. Извештајот на Европската Комисија за Македонија наведува дека пристапот до финансии останува тежок за МСП, со оглед на пречките како во понудата, така и во побарувачката на кредитите, без оглед на изобилната ликвидност на банките. Овој проблем е утврден насекаде во земјата. Финансирањето со задолжување е

на ниско ниво во споредба со останатите земји. Слично на тоа, користењето на бизнис ангелите и претприемачкиот капитал е на ниско ниво.

- **Продуктивност и работни услови**

Образованието и обуката придонесуваат кон развојот на економија што се заснова на знаење и кон економскиот развој воопшто. Од гледната точка на МСП, образованието и обуката и достапноста на бараните вештини се суштински развојни фактори. Дополнително, пристапот до квалификувана работна сила е една од најпроблематичните области кога станува збор за МСП.

3.4 Бизнис демографија и бизнис динамика

Големиот број бизниси и здравата конкуренција се дел од основата за успешна економија на една земја. Со економските реформи и некои од политиките, како што се кампањите за привлекување на странски инвестиции и субвенционирањето на самовработувањето, се создаваат услови за развивање на веќе постоечките бизниси, како и поддржување на идеите за нови бизниси, создавајќи можности за луѓето од сите слоеви, возраст и место на живеење. Намалувајќи ги социјалните разлики и негативните социјални феномени и создавајќи поволни услови за развој на човековите капацитети имаат за цел да овозможат непречен бизнис и демографски развој на целата земја.

- **Активни претпријатија по општини**

Годишните податоци за бизнис демографијата опфаќаат варијабли кои ги објаснуваат карактеристиките и демографијата на одредено бизнис подрачје за дадената година. Активните претпријатија поделени по општини исто така претставува значаен индикатор кој укажува на густината на претпријатија во одредени региони. Всушност, како што бројот на претпријатија во даден регион се зголемува, истиот регион станува поразвиен и се зголемува конкуренцијата помеѓу претпријатијата.

Бројот на регистрирани претпријатија во Македонија од година во година се зголемува. Најголемиот дел од тие претпријатија спаѓаат во категоријата мали претпријатија.

Активни деловни субјекти по големина, по општини во Град Скопје

	Вкупно	Микро	Мали	Средни	Големи
Република Македонија	71419	48577	21543	776	523
Скопје	25539	15575	9250	365	349
Аеродром	3565	2295	1219	25	26
Бутел	1413	871	494	29	19
Гази Баба	2720	1610	1015	48	47
Ѓорче Петров	1522	1025	475	12	10
Карпош	3929	2284	1538	49	58
Кисела Вода	2762	1768	941	36	17
Сарај	470	302	159	7	2
Центар	7069	3836	2917	147	169
Чаир	1863	1416	437	10	-
Шуто Оризари	226	168	55	2	1

4. Конкурентска предност на Градот Скопје за развој на МСП и претприемништво во однос на други општини

Компаративните предности на Град Скопје се идентификувани преку SWOT анализа, направена на основа на истражувањето на слабите и јаки страни на бизнис опкружувањето, содржани во прегледот на други стратешки документи на Градот, разработката на истите, како и анализата на постојната состојба направена на одржаните работилници.

Конкурентните предности на Град Скопје се прикажани како силни страни и ги потенцираат факторите кои го прават Градот Скопје повољно место за работа и раст и развој на малите и средни претпријатија, работа и живеење. Слабите страни, претставени како факти и трендови, претставуваат пречки и/или ограничување на развојот. Моносите се услови кои би го овозможиле и олесниле развојот на конкурентските предности, додека пак заканите се неповолни трендови кои доведуваат до опаѓање на конкурентската предност на развојот и растот на МСП.

За идентификација на конкурентската предност на градот Скопје од аспект на развој на МСП и претприемништво во однос на други општини, се направи анализа на мислењата на претставниците од Град Скопје при одржување на работилница за преглед на SWOT анализа. Покрај анализата на постојната состојба со претприемништвото и малите и средни претпријатија во Република Македонија и градот Скопје, направена главно со помош на статистички податоци од примарни и секундарни истражувања за економската и деловната клима во градот и државата,

Елементите од каде треба да се црпи конкурентската предност на град Скопје во процесот на поддршка и развој на мали и средни претпријатија и претприемништво се поделени на два дела:

- a. **Внатершни силни и слаби страни** на чинителите и учесниците во секторот на МСП и претприемништво на Град Скопје

Силни страни	Слаби страни
<ol style="list-style-type: none"> 1. Добро образувана работна сила на пазарот на труд на град Скопје 2. Образовен центар (голем број на универзитети, факултети, средни стручни училишта) 3. Голем број на фирми и побарувачка на пазарот на работна сила 4. Голема и квалитетна понуда на пазарот на работна сила со можност за голем избор 5. Добра географска локација на град Скопје, во средината на државата 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недостиг на информации за претприемачите 2. Непознавање на потребите и барањата на потрошувачите 3. Голема конкуренција 4. Поголеми трошоци за набавка, изнајмување и одржување на материјални добра потребни за водење бизнис 5. Повисока цена на работната сила во однос на други општини во државата 6. Не постои редовна пракса на

<p>6. Постојење на инфраструктура (патна, железничка, аеродромска, комунална)</p> <p>7. Голем економски потенцијал</p> <p>8. Лесен и брз пристап до сите институци</p> <p>9. Помали административни и транспортни трошоци</p> <p>10. Постојење на саемски, конгресни, туристички и изложбени центри</p> <p>11. Голем број на консултантски компании</p> <p>12. Голем број и разновидност на компании каде студенти/ученици може да посетуваат практична настава или практична работа</p> <p>13. Зголемување на соработката помеѓу компаниите и училиштата/универзитетите (примена на научни методи во компаниите и претприемничките потфати, можност за практична настава и работа на учениците/студентите во компаниите, заеднички проекти)</p> <p>14. Добра соработка на град Скопје со скопските општини во однос на развивање на локалната економија</p> <p>15. Голем пазар</p> <p>16. Постојење на програми за самовработување</p>	<p>соработка на градот Скопје и општините во градот со малите и средните претпријатија</p> <p>7. Недостиг на добра информираност на локалната администрација за програми поврзани со МСП и претприемништво предвидани на централно ниво</p> <p>8. Намалена можност за поволна комерцијална презентација на МСП</p> <p>9. Неликвидност на МСП</p> <p>10. Недоволно познавање на прописи и закони од страна на претприемачите и МСП</p> <p>11. Недостаток на финансиски средства кај локалната самоуправа и МСП за кофинансирање на проекти</p> <p>12. Непостојење на институционална инфраструктура на локално ниво за помош на МСП и претприемачите</p> <p>13. Неприлагодување на наставните програми во високото образование според потребите на пазарот на труд</p> <p>14. Повозрасните вработени немаат желба за доедукација и доживотно учење</p> <p>15. Ниско ниво на познавање на постапките, аплицирање и користење на фондовите на ЕУ за поддршка на МСП и претприемништво</p> <p>16. Неповрзаност и некоординираност на институциите за поддршка на МСП и претприемништво</p> <p>17. Недостиг на капацитет на јавната администрација за подготовка на проектна документација</p> <p>18. МСП главно имаат недостиг на ресурси и знаења</p>
---	--

	<p>19. Недоволни деловни знаења, вештини и иновативност на претприемачите и МСП</p> <p>20. Непознавање на маркетинг техники и ниско ниво на маркетиншки активности на МСП</p> <p>21. Слаба вклученост на МСП во коморскиот систем за користење информации и поврзување со други домашни и странски фирми</p> <p>22. Слаба финансиска можност за обезбедување колатерал за кредити на МСП</p> <p>23. Неефикасност на локалната администрација</p> <p>24. Несоодветен квалитет, амбалажа и цена на производите и услугите за нивни пробив на меѓународниот пазар</p> <p>25. Недоволна грижа за заштита на животната средина и политики за општествена одговорност</p> <p>26. Недоволна соработка на МСП со компаниите кои работат во технолошко индустриските развојни зони</p>
--	---

Можности и закани кои доаѓаат надвор од чинителите и учесниците во секторот на МСП и претприемништво на Град Скопје

Можности	Закани
<p>1. ЗЕЛС овозможува промоција на градот Скопје и општините во градот и имплементира програми за нивна поддршка во активностите поврзани со ЛЕР</p> <p>2. Силната посветеност и поддршка на</p>	<p>1. Комуникација на релација општини во град Скопје-ЗЕЛС-Влада на РМ-Собрание на РМ</p> <p>2. Конкуренција од странски корпорации и нивни претставништва</p> <p>3. Инкорпориње на нова европска</p>

<p>институции на ЕУ за МСП и претприемништво</p> <p>3. Проактивно вклучување и аплицирање со проекти на ЕУ програми за поддршка на МСП и претприемништво</p> <p>4. Вмрежување помеѓу повеќе општествени чинители локално, национално и меѓународно</p> <p>5. Постоене на институции и програми за доживотно учење, преквалификација и дообука</p> <p>6. Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија (и економските промотери во странство) овозможува промовирање на градот Скопје општините и нивните потенцијали за инвестирање и бизнис</p> <p>7. Влез на голем број странски инвестиции</p> <p>8. Близина на неколку технолошко индустриски развојни зони</p> <p>9. Субвенционирање на обуки за невработени</p> <p>10. Поттикнување на кластерско здружување</p> <p>11. Град Скопје како дел од стратегијата на РМ за привлекување на странски инвестиции.</p> <p>12. Вклучување на градот Скопје во креирањето и спроведувањето на националната стратегија за поддршка на МСП и претприемништво на РМ.</p> <p>13. Активно вклучување во регионалните мрежи на институции за поддршка на МСП, со цел</p>	<p>легислатива во националното законодавство</p> <p>4. Поголеми трошоци за живот и водење бизнис</p> <p>5. Населението во градот Скопје и скопските општини старее</p> <p>6. Непостоене на регистар за потенцијални, заинтересирани инвеститори</p> <p>7. Недоволна соработка меѓу институциите од областа на поддршка и развој на МСП и претприемништвото на локално и централно ниво</p> <p>8. Неунапредување на патната и железничката инфраструктура која води од/до град Скопје</p> <p>9. Невклученост на град Скопје во регионални иницијативи и соработка за развој на МСП и претприемништво</p> <p>10. Слабото учество на МСП во постапките за јавни набавки</p> <p>11. Одлив на работна сила во странство</p> <p>12. Недоволно достапни поволни извори за финансирање на МСП</p>
---	---

регионално поврзување и соработка на фирмите	
14. Промоција на Република Македонија како добра бизнис дестинација	
15. Добра инфраструктура за пристап на интернет	
16. Унапредување на соработката на локалните институциите со бизнис секторот	
17. Зголемување на поддршката и проектите за развој на МСП и претприемништво на локално ниво	
18. Поголемо користење на кредити од МБПР од страна на МСП од град Скопје	
19. Развој на „зелени“ бизниси вклучително и оние од областа на управување во различни видови отпад	
20. Зајакнување и примена на концептот јавно-приватно партнерство	

5. Принципи на политика за поддршка

Политиките во знак на поддршка на високиот раст на МСП опфаќаат две работи:

- Политики за поттикнување зголемен број на МСП, како и
- Политики за поддршка на МСП, со цел да се задржи нивниот висок раст.

Политиките за поттикнување на зголемениот број на МСП обезбедуваат поволно деловно опкружување за претстојниот висок раст и развој на претприемничка култура, а додека пак политиките за поддршка на високиот раст на МСП имаат за цел да обезбедат конкурентен и продуктивен сектор на МСП.

Во практиката, политиките за поттикнување на растот на МСП имаат тенденција да се фокусираат на активностите за истражување и развој и на пристапот до финансии.

Токму затоа, Градот Скопје воспоставува соодветни политики за висок раст на претпријатијата, врз основа на следните принципи:

- **Селективност.** Иницијативите кои бараат да се промовира брз раст мора да бидат високо селективни при изборот на претпријатијата и претприемачите кои ќе учествуваат, бидејќи само мал дел од нив се способни и подготвени да го постигнат тоа.
- **Проактивност.** Агенциите треба активно да ја набљудуваат средината за раст на фирмите со висок потенцијал, со цел да развијат соодветни политики за нивна поддршка. Сепак, проактивниот пристап може да поттикне примена на неприфатливи практики на злоупотреба, така што одредени фирми би се третирале како дискриминирани. Затоа, проактивниот пристап треба да се спроведува внимателно.
- **Соработка со приватниот сектор.** Активно учество на актери од приватниот сектор, кои обезбедуваат искуство базирано на вештини во управувањето со растот и го подобруваат кредибилитетот на иницијативите. Понекогаш фирмите со висок потенцијал имаат тенденција да ја избегнуваат јавната поддршка како неефикасна и недоволно софистицирана.
- **Професионалност.** Агенциите, фондовите и останатите институции за поддршка треба да се темелат на начелата на професионалност, компетентност и одреден степен на ексклузивност, со цел да може да обезбеди вистинска вредност.
- **Одржливи напори.** Растот на фирмата може да биде непостојан. Ваквата ситуација налага постојани заложби и “подготвеност да се соочат со загубите”.
- **Фокусирање на вештините.** Доколку менаџирањето на растот е тешка задача, политиката треба да се стреми кон развој на менаџерски компетенции.

6. Визија, мисија и стратешки цели

“Продуктивни, иновативни и конкурентни МСП преку стандардизација и сертификација со овозможување на пристап до нови меѓународни пазари преку усогласување со ЕУ стандардите.”

6.1 Визија на Стратегијата :

Град Скопје - европски бизнис центар, социјално одговорен град со одржлива економија заснована на знаење, иновации и висококвалификувана и креативна работна сила. Одржлива бизнис

заедница, град промотор на социјални бизниси со развиено социјално претприемништво, во кој се користат најдобрите светски практики и се создаваат услови за квалитетно живеење, долгорочен успех и континуиран просперитет на заедницата. Продуктивни, иновативни и конкурентни МСП преку стандардизација и сертификација со овозможување на пристап до нови меѓународни пазари преку усогласување со ЕУ стандардите.

5.2 Мисија на Стратегијата

Оваа Стратегија има за цел да создаде предуслови за МСП на територијата на Град Скопје да станат иницијатори и промотори на севкупниот економски раст.

5.3 Стратешки цели:

1. Поволно деловно опкружување
2. Претприемничко учење и претприемничка култура
3. Иновации
4. Продуктивен и конкурентен сектор на МСП (продуктивни и иновативни МСП на домашниот пазар и истовремено конкурентни учесници на странските пазари)
5. Финансирање (можности и начини).

“Продуктивни, иновативни и конкурентни МСП преку стандардизација и сертификација со овозможување на пристап до нови меѓународни пазари преку усогласување со ЕУ стандардите.“

7. Стратешки цели

7.1 Поволно деловно опкружување

Прва и основна стратешка цел е создавање на поволно деловно опкружување за да осигури дека градот Скопје ќе претставува модерно, компетитивно поволно деловно ориентирано опкружување како за домашните, така и за странските претпријатија. Градот Скопје ќе го подобри координирањето и интегрирањето на своите политики што ги засегаат МСП, истовремено подобрувајќи го механизмот за обезбедување на услугите за развој на МСП.

Градот ќе продолжи да ги поддржува АППРМ и останатите јавни институции, организации и фондови што го поддржуваат развојот на МСП, со што ќе се усвои модел за долгорочна одржливост, како и координација и интегрирање со останатите единици на локалната самоуправа.

Напорите на Градот Скопје за поедноставување на правното и регулаторното опкружување за МСП ќе продолжат, осигурувајќи дека реформите за подобро деловно опкружување ќе се одржуваат и продлабочуваат.

Неинформираноста и асиметричната информираност се појавува како главен проблем со кој се соочуваат малите и средни претпријатија, стартапите, како и сите граѓани кои стравуваат од несигурна иднина во започнувањето на сопствен бизнис. Со цел намалување на влијанието од тој проблем, ќе се реализираат кампањи за промовирање на поддршката, програмите и обуките финансирани од Европската Унија, ќе се промовира претприемничката култура, креативното претприемништво, социјалното претприемништво, како и споделувањето на успешните претприемнички приказни со цел охрабрување на потенцијалните претприемачи.

Во согласност со препораките утврдени преку анкетните прашалници и консултации со единиците на локалната самоуправа, бизнис и невладиниот сектор, Градот ќе ги зајакне своите консултации и механизми за водење дијалог со приватниот сектор. Посебно внимание ќе биде посветено на вклучувањето на деловните жени во овие механизми, како и на микро претпријатијата.

Градот Скопје ќе го следи квалитетно и редовно профилот на секторот на МСП (број на основани претпријатија, вработеност, родови прашања и додавање на вредноста), трендовите и бариерите. Исто така, ќе бидат направени подобрувања

на начинот на којшто Градот го следи и оценува влијанието на програмите и услугите за развој на МСП. За ова ќе биде потребна координација меѓу владините агенции, како што се Министерството за економија и Државниот завод за статистика, Централен регистар, невладиниот и приватниот сектор, со што ќе се подобри користењето на информациите од следењето и статистичките информации за процена на влијанието на владините политики и програми.

7.2 Претприемничко учење и претприемничка култура

Според земјите членки на Европската унија, постојат два начини за дефинирање на претприемничкото учење, во потесна и поширока смисла на зборот. Во потесна смисла, претприемничките ставови и вештини се однесуваат на обуката како да се креира бизнис, а во поширока смисла, концептот за образование на претприемничките ставови и вештини се однесуваат на развој на персонални квалитети за претприемништво и не е директно фокусиран на креирање на нови бизниси. Тоа опфаќа: креативност, иницијатива, превземање ризик и одговорност.

Претприемничкото образование помага да се препознаат можностите кои постојат во окружувањето, демографијата на заедниците и пазарот кој може да ги поддржи бизнисите во таа област. Тоа е доживотен процес на учење, кој започнува од основните училишта и продолжува на сите нивоа на образование. Се учат вештини за стекнување самопочит и самодоверба, како и вештини за опстанок во надворешниот свет, со поголем акцент на практичниот дел наспроти теоретскиот. Се развива индивидуална способност да се претвори идејата во акција. Тоа вклучува креативност, иновација и преземање ризик, но истовремено и способност да се планира и раководи со проекти во правец на остварување на поставените цели.

Стандардите претставуваат рамка за изградба на соодветни цели, образовни активности и проценки. Користејќи ги стандардите, учениците би имале: попредизвикувачки едукативни активности, искуство кое ќе овозможи да ги развијат внатрешните потреби за откривање и креирање можности и експертиза за успешно започнување и менаџирање на сопствен бизнис.

Развојот на претприемништвото, односно претприемничката култура, е една од најактуелните теми на денешницата. со оглед на тоа дека развојот на МСП, (кои се: иновативни, лесно приспособливи на ново настанатото деловно окружување и даваат можност за нови вработувања), влијае врз целокупното деловно опкружување и економска активност на државата. Улогата на големите

фирми да обезбедат вработување се намалува и луѓето сè повеќе бараат начин за нивно оспособување во друг правец. Краткорочно, на малите и средни претпријатија (МСП) се гледа како на начин со кој би се решил проблемот со невработеноста.. Долгорочно, градот Скопје мора да изгради силна и одржлива претприемничка култура.

Претприемничката култура е нова култура на живеење, култура на негување на лични квалитети кои ја сочинуваат основата на претприемништвото: креативност, иницијатива, одговорност, независност, способност за преземање на ризик.

Преку образованието, претприемничката култура треба да биде вклучена во животот на децата и младите уште од најрана возраст. Во истовреме, треба да се зголемува свеста кај родителите, заедницата и образовните институции дека претприемништвото е почитувана опција во кариерата.

Според одредени истражувања, половина од работите кои ќе се нудат на пазарот на труд во Европа, ќе бараат луѓе со развиена претприемничка култура, финансиска и дигитална писменост.

Градот треба да ја промовира потребата од претприемничко учење и да ја поддржува и промовира претприемничката култура. Потребно е да се работи на подобрување на претприемничкиот амбиент во сите сфери на живеење. Локалната заедница има важна улога во поврзување на образовните институции со локалните организации и фирми.

Градот Скопје може да ја негува претприемничка култура на големите корпорации (внатрешно или корпорациско претприемништво). Големите фирми ги согледаат предностите на МСП и започнаа тренд на промена на постоечката организациона култура во претприемничка корпорациска култура. Тие креираат претприемнички профитни центри, го менуваат ставот кај вработените во претприемачки, поттикнуваат доверба, самодоверба и креативност, даваат слобода и флексибилност, креираат лидери, ги стимулираат вработените да стекнуваат нови вештини.

Променливото опкружување создава потреба за постојано усовршување и доживотно учење, не само кај младите туку и кај возрасните. Посетата на обуки, летни школи, семинари, конференции, дава можност за едуцирање на индивидуи, веќе искусни во својата област, кои сакаат да го надоградат своето знаење или да стекнат нови вештини. Овие нови вештини т.н. основни компетенции вклучуваат: работа на комјутери, познавање странски јазици, учење како да се учи, технолошка култура, претприемништво, социјални вештини,

иновативност и креативност. На овој начин возрасните се оспособуваат да се соочат со проблемите и предизвиците на секојдневниот живот, станувајќи дел од општество на проактивни и претприемчиви граѓани.

Гледано во целина, претприемничката култура може да помогне во развојот на економијата. Стратегија за мали и средни претпријатија и претприемништвото на Град Скопје (2018-2021) е основа за создавање на претприемнички амбиент.

7.3 Иновации

Еден од најважните фактори кои што влијаат врз претприемничката сила на компаниите е нивната способност да иновираат производи и услуги и процеси.

Иновациските капацитети на МСП се клучна тема за Европската конкурентност и раст на претпријатијата. Помалите компании често ги користат технолошките и комерцијалните можности, кои се запоставени од повеќето реномирани компании, како фактор за економски раст и вработување.

Бидејќи иновациите претставуваат главен двигател во борбата за опстанок и конкурентност на компаниите, обемот и брзината на воведување на иновациите се последица на голем број научни и технолошки достигнувања и нивно имплементирање во практиката. Поради овие причини, Градот Скопје пристапува кон поттикнување и поддршка на иновациската дејност во микро, малите и средните претпријатија за остварување забрзан технолошки развој, базиран на трансфер на знаење, на истражување за развој и на иновации што придонесуваат за создавање нови работни места.

Способноста за иновирање е еден од најважните фактори од кои зависи економската сила на МСП. Придобивките кои произлегуваат од иновациите на компаниите се многубројни и придонесуваат за:

- подобрување на продуктивноста;
- намалување на трошоците;
- обезбедување на конкурентна пазарна позиција;
- зголемување на вредноста на брендот;
- воспоставување на нови партнерства;
- зголемување на профитот и профитабилноста.

Конкурентноста на компаниите во современи услови се намалува како резултат на зголемениот број на конкуренти на пазарот и појавите на дуплирање па дури и

имитирање на веќе постоечките производи. Оттука, особено е значајно претпријатијата перманентно да ги иновираат своите производи, услуги и процеси со цел да не заостануваат зад конкуренцијата, која би можела да им ја преземе водечката улога.

7.4 Продуктивен и конкурентен сектор на МСП (продуктивни и иновативни МСП на домашниот пазар и конкурентни учесници на странските пазари)

Малите и средните претпријатија сè повеќе се соочуваат со меѓународната конкуренција и ја согледуваат потребата да се прилагодат на промените на нивното стратешко окружување. Ова не само што подразбира прилагодување на нивните домашни стратегии, туку сè повеќе фирмите се решаваат активноста да ги прошируваат надвор од границите на нивните земји. Со цел да се соочат со ваквите предизвици, малите и средните претпријатија треба да бидат свесни дека зголемената конкуренција се чини дека се вкоренува и во внатрешните и во надворешните перспективи на нивното работење. Како резултат на тоа тие треба да обрнат внимание на следното:

- Иновациските способности и способноста да се развијат и апсорбираат нови технологии;
- Познавање на пазарите на кои настапуваат или ќе настапуваат;
- Пристап до капитал.

Иако интернационализацијата може да биде потребна за раст на компанијата на долг рок, сепак ризиците и трошоците на кои подлежат фирмите во тој процес се значителни. Малите фирми сметаат дека е тешко да се надминат овие предизвици и често страдаат од нивната ограничена големина, ограничени ресурси, се соочуваат со тешкотии во процесот на финансирање на нивните меѓународни активности, и исто така имаат ограничено меѓународно искуство на нивните менаџерски тимови.

Токму затоа, Градот Скопје, преку финансиска поддршка на проекти за организирање на обуки и консултантски услуги, преку промовирање на потребата од сертифицирање согласно меѓународните стандарди за квалитет (ISO), ќе ги поттикне малите и средни претпријатија да се надоградуваат во насока на зголемување на нивната конкурентност.

Доколку малите и средни претпријатија сакаат да останат конкурентни и да играат позначајна улога како на внатрешниот така и на меѓународниот пазар тие мора постојано да се надградуваат, растат, го зголемуваат бројот на вработени, го зголемуваат својот опсег на производи и услуги, пазарите, а со тоа остваруваат и поголем профит, а алатка која ќе помогне во реализација на сето тоа се меѓународните стандарди за квалитет.

Европската статистика вели дека МСП претставуваат околу 98% од севкупниот бизнис во Европа и вработуваат повеќе од 90 милиони луѓе. И покрај ова малку е веројатно дека МСП активно ќе се вклучат во процесот на развој на стандардите за разлика од големите компании. Со цел да се осигура дека стандардите ги задоволуваат потребите на помалите компании, потребно е на МСП да им се обезбедат информации за стандардизациските активности и воедно да нивните интереси се соодветно застапени за време на развој, подготовка и преиспитување на стандардите.

Многу од бариерите со кои се соочуваат МСП, се на ниво на национална економија, институции и општа инфраструктура. Конкурентската политика, законодавната и регулаторна рамка, телекомуникациската инфраструктура, истражувачката и образовната политика, сите тие придонесуваат за подготвеноста или неподготвеноста на МСП за учество во глобализацијата.

Во однос на иновациските мрежи, дестимулативните мерки и пречките за вмрежување од страна на МСП се појавуваат во три видови на потешкотии и тоа:

- недостаток на соработка помеѓу МСП со што се намалува циркулацијата и размената на информации, како и скриеното знаење, на штета на нетехнолошките иновации, (во областа на пазарот на интелегенција, дизајн, брендирање и развој на човечките ресурси);
- недоволна интеракција меѓу високо технолошки фирми, на штета на технолошките иновации и технолошката дифузија;
- географска нерамнотежа во меѓународната соработка на моделите.

Градот Скопје има голема улога во поправање на таквата неурамнотеженост со:

1. обезбедување дека нивните промотивни програми ќе им овозможат на националните учесници пристап до меѓународните мрежи;
2. развој на меѓународната димензија на јавно-приватно партнерство.

За да се избегне неусогласеноста помеѓу силната регионална димензија на повеќето самоорганизирани мрежи на МСП, националниот опфат на голем број на

програми за нивно промовирање, порастот на познавањето на глобалната инфраструктура и на пазарите за иновативни производи и услуги, потребна е соработка меѓу Градот Скопје и МСП. Ова вклучува интеракција помеѓу локалните центри за трансфер на технологија, поврзувајќи национални мрежи на МСП со слични потреби и комплементарни способности, градење на глобални мрежи на посреднички организации и координирање на програмите за поддршка.

7.5 Финансирање

Пристапот до финансии е од клучно значење за основањето, одржувањето, растот и развојот на бизнисот на МСП. Како префериран извор за финансирање на растот на европските компании се користат банкарските кредити. Меѓутоа сепак, најсериозниот проблем со кој се соочуваат малите и средни претпријатија е токму пристапот до соодветни извори за финансирање. Инвеститорите и банките често пати се воздржуваат од финансирање на новоформираните претпријатија и малите бизниси поради нагласеното присуство на ризикот.

Токму поради тоа, Градот Скопје како град промотор на одржлива економска активност и конкурентност и доверлива институција, ги поддржува МСП преку доделување разна помош и преку информирањето на малите и средни претпријатија и стартапи за поволностите и можностите за аплицирање до европските фондови и ЕИБ.

Европската комисија активно го помага инвестирањето во почетни бизниси, а средствата се дистрибуираат преку финансиските институции, најчесто банките. Европска Инвестициона Банка, го проширува начинот на кој ги поддржува малите и средни претпријатија преку поедноставување на своите механизми за финансирање, правејќи ги потранспарентни и подобро насочени кон конкретните потреби на малите бизниси насекаде во Европа.

Кредитот од Европска Инвестициона Банка, достапен е и за компаниите од Р. Македонија преку Македонска банка за поддршка на развојот, којшто се состои од три производи:

- Инвестициски кредит за мали и средни претпријатија,
- Кредит за трајни обртни средства и
- Кредит за приоритетни проекти.

Европската Инвестициона Банка, исто така го проширува своето делување и на нови подрачја на финансирање, како што се нефинансиските инструменти – инвестирање во истражување и развој, воспоставување на дистрибутивна мрежа или обезбедување на континуитет на бизнисот.

Европската комисија смета дека промоцијата на МСП е од исклучително значење. Нејзините многубројни активности се поврзани со покривање на “Активностите на малиот бизнис” во Европа, подобрување на деловното окружување, промовирање на претприемништвото, олеснување на пристапот до пазарите и ширење на добри практики.

Со оглед на фактот дека финансиските пазари не успеваат да ја обезбедат потребната финансиска поддршка за МСП, Европската комисија активно го помага инвестирањето во почетни бизниси, а средствата се дистрибуираат преку финансиски институции, најчесто банките. Финансиските инструменти, кои се јавуваат во форма на: финансиска поддршка, гарантна поддршка, микрокредити, и мезанин (мешовито) финансирање, се поддржани со буџетот на Унијата и покриваат различни потреби на малите и средни претпријатија, без разлика дали се работи за почетни или веќе постоечки компании.

Иако не постои програма за директна поддршка на високиот раст на иновативни МСП од страна на Европската комисија, постои Европската програма “Eurostars”. Eurostars заеднички придвижувана од Еурека – платформа за поддршка на активностите за истражување и развој. Eurostars програмата “е првата европска програма за финансирање и поддршка, која специјално е посветена на МСП”, со цел “да ги поддржи најефективните претприемачи, врши финансирање на нивните активности за истражување и развој, овозможувајќи им да се натпреваруваат на меѓународно ниво и да станат лидери во нивниот сектор”.

8. Имплементација, контрола, корективни мерки и ревизија на Стратегијата

Стратегијата за поддршка на мали и средни претпријатија и претприемништво на Град Скопје е со траење во период од 4 години (2018-2021 година). За нејзиното имплементирање ќе се грижи Градот Скопје, односно Секторот за локален економски развој, заедно со другите сектори во Градот.

За успешна реализација на стратегијата, по нејзиното усвојување и стапување во сила, Градот Скопје ќе отпочне со реализација на дел од проектите предвидени со Акционен План, како и да ги дефинира потребните средства.

Во изработка на Стратегијата клучен дел имаше работата на работна група составена од сите чинители во град Скопје значајни за секторот претприемништво и МСП.

Во Стратегијата се вградени нивните перцепции за актуелната состојба во областа, нивните потреби и очекувања за поддршка и правци на развој, како и подготвеноста на Град Скопје да излезе во пресрет на нивните барања. Следењето на статусот на остварување на Стратегијата и Акциониот план ќе се реализира преку јасно определени и дефинирани улоги и одговорности на носителите и корисниците на конкретните мерки и активности, како и нивната обврска за давање на навремена повратна информација на одговорните за реализација на дефинираните активности и проекти, како и потребите за евентуални прилагодувања и промени на Стратегијата и Акциониот план. Носител на процесот на изготвување и реализација на Стратегијата и Акциониот план за поддршка на мали и средни претпријатија за периодот 2018-2021 година, е Градот Скопје, односно Секторот за локален економски развој на Град Скопје.

Редовна ревизија и контрола преку одржување на состаноци на квартално ниво на работната група под координација на Град Скопје, односно Секторот за локален економски развој, а под покровителство на градоначалникот на Град Скопје, се клучни за следење на реализацијата и имплементацијата на стратегијата. За успешна имплементација на оваа Стратегија особено е важно да се обезбедат потребните ресурси, а пред сè финансиски средства предвидени во Акциониот и Финансискиот план. За таа цел, потребно е Градот да ги вметнува средствата потребни за реализација на проектите од Акциониот план во своите годишни буџети, а за 2018 година да изготви ребаланс на буџетот, со кој ќе се обезбедат потребните средства наменети за реализација на проектите предвидени за 2018 година. Градот Скопје, имајќи предвид дека голем број од проектите во Акциониот план имаат повеќе извори на финансирање (заради неможноста на Градот да ги обезбеди сите потребни средства за реализација на целокупната Стратегија), потребно е проактивно, плански и во соработка на сите сектори во Градот, а под координација на Секторот за локален економски развој, Секторот за меѓународна соработка и Секторот за финансии, да работи на изнаоѓање финансиски средства од други извори (домашни и меѓународни организации, развојни агенции, европски и други фондови, и др.) за реализација на оваа Стратегија. За секој од

проектите наведени во оваа стратегија Градот Скопје, после усвојувањето на стратегијата потребно е да објавува повици за изведувачи за секој поединечен проект вграден во Акциониот план.

Реализацијата на стратегијата зависи и од надворешни и внатрешни фактори кои се од клучна важност за малите и средните претпријатија и претприемништво во град Скопје. Согласно тоа, потребите, приоритетите, мерките и активностите во стратегијата можат да трпат промени. Овие измени ќе бидат разгледувани и одобрувани на редовните квартални состаноци на работната група.

9. Акционен план

Наведените предлози проекти кои се составен дел од Акциониот план на Стратегијата за мали и средни претпријатија и претприемништво 2018-2021 год. се воспоставени со цел да имаат повеќекратни ефекти на краток, среден и долг рок.

Прво, ќе се зголеми бројот на Мали и Средни Претпријатија (МСП) кои се движечка сила на огромен број на економии. МСП се најголемите работодавачи во Европа, во Македонија тие вработуваат 80% од работната сила.

Второ, со зголемување на бројот на вработени или самовработени, ќе се намали невработеноста, како и ќе се поттикне креативното претприемништво, претприемничката култура ќе биде широко распространета и достапна за сите граѓани, со крајна цел создавање на конкурентен кадар кој може да одговори на глобалните предизвици. Исто така и вработените во јавната администрација ќе бидат претприемнички ориентирани и ќе бидат спремни да одговорат на предизвиците кои ќе ги очекуваат од нив идните странски и домашни инвеститори.

Акционен план за период од 2018 до 2021 година

Столб – 1 - Деловно опкружување

Цели, мерки и проекти	Финална оценка / П Р И О Р И Т Е Т	Краток опис Цел и целни групи /корисници (beneficiary)	Период на имплемен тација / временска рамка/ рокови	Очекувани резултати	Финансиск а констр. (износ), трошоци за неопходни ресурси
1. Бизнис инкубатори	27	<p><u>Краток опис:</u> Помош при управување, помош при планирање и финансиска помош, како и помош при:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Управување со сопствени фондови, револвинг заеми и заеми за мали фирми • Поврзување на компаниите со инвеститори (т.н. business angels) • Работа со venture capitalists и поврзување на фирмите од инкубаторот со тие формални извори на инвестирање. • Помагање на компаниите при аплицирање за банкарски кредити <p>Широка дисеминација на корисни информации, кампањи за промоција на само-вработувањето, поддршка при формирање на сопствен бизнис.</p> <p><u>Цел:</u> Креирање на нови работни места, заживување на соседството и промовирање на нови технологии, притоа зацврстувајќи ја локалната, регионалната и</p>	Континуиран о до 2021	Зголемен број на новоотворени МСП Зголемен број на нови вработувања во МСП	

		<p>националната економија.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Претприемачи кои сакаат да стартуваат нов бизнис преку отварање на МСП Град Скопје</p>			
2. Совет на стопанственици (на ниво на општини)	27	<p><u>Краток опис:</u> Формирање на Совет на стопанственици/ Град Скопје, кои на редовна основа ќе прибираат информации за потешкотиите со кои се соочуваат МСП, како и нивни предлози за унапредување на работењето.</p> <p><u>Цел:</u> Идентификување на проблемите и потешкотиите со кои се соочуваат компаниите од општините со цел да се подобри бизнис климата.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Општини во Град Скопје</p>	Крај на 2018 година	Навремена и подобра следливост на потешкотиите со кои се соочуваат МСП и реализација на предложени мерки за унапредување на условите за работа на МСП	
3. Деловни старт-ап центри во сите општини	27	<p><u>Краток опис:</u> Отварање на деловни старт-ап центри, како помош за отварање на нови МСП во почетните години од започнување на бизнисот. Воспоставување на мрежа за поддршка на старт-ап бизниси за млади и поттикнување на претприемништво со отворање нови работни места. Пристап до информации, поддршка и совети од професионалци, пристап до потенцијални клиенти, и можност за претставување на свои идеи. Широка дисеминација на корисни информации, кампањи за промоција на само-вработувањето, поддршка при формирање на сопствен бизнис.</p> <p><u>Цел:</u></p>	Јуни 2019 година	<p>Зголемен број на новоотворени МСП</p> <p>Зголемен број на нови вработувања во МСП</p>	

		<p>Овозможување на олеснителни околности за старување на нови МСП, преку обезбедување на бесплатен деловен простор, сметководство, архива, одржување и друга поддршка при отварањето на нови бизниси.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Претприемачи кои сакаат да стартуваат нов бизнис преку отварање на МСП Град Скопје Општини во Град Скопје</p>			
4. Поттикнување на соработка помеѓу град Скопје и приватните компании на проекти за намалување на загадувањето на воздухот, поттикнување на зелен транспорт	27	<p><u>Краток опис:</u> Предвидени олеснувања и ослободувања од страна на Град Скопје за МСП кои ќе се вклучат во иницијативи за намалување на загадувањето на животната средина. Информации и конкурси на Град Скопје за избор на најеколошка компанија и најголем придонес кон заштита на животната средина. Поголема промоција за примена на електро-мобилити. Стимулирање на МСП за имплементација на меѓународниот стандард за заштита на животната средина – ISO 14001:2015 и стандардот за енергетска ефикасност ISO 50001:2011.</p> <p><u>Цел:</u> Обезбедување на финансиска поддршка на МСП кои работат на подобрување на нивниот еколошки профил и на подобрување на животната и работна средина.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија на територија на Град Скопје Град Скопје Општини во Град Скопје</p>	Континуирано до 2021	Унапредување на квалитетот на живот преку намалување на загадувањето	

<p>5. Настани за вмрежување, реализација на Б2Б средби и формирање партнерства</p>	<p>27</p>	<p><u>Краток опис:</u> Б2Б - размената на производи, услуги и информации меѓу претпријатија, со цел - намалување на трошоците, зголемување на транспарентноста во работењето, полесен пристап до нови пазари и развој на нови трансакциски методи.</p> <p><u>Цел:</u> Запознавање помеѓу компаниите, размена на контакти и искористување на можности за соработка.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Стопански комори Здруженија на МСП</p>	<p>Континуиран о до 2021</p>	<p>Искористување на нови деловни можности за соработка</p> <p>Унапредување на бизнисот на МСП</p>	
<p>6. Специјализирани обуки за конкретни програми (Хоризонт 2020, МСП Инструмент)</p>	<p>27</p>	<p><u>Краток опис:</u> Соработка преку соодветни проекти, конференции, тренинг работилници, семинари, форуми, студиски посети, зајакнување на соработката помеѓу академските институции и индустријата, во насока на постигнување конкретни резултати. Финансирање на проекти за истражување и иновации, мобилност на истражувачи, зајакнување на меѓународните мрежи, стекнување на нови знаења и експертиза како и кофинансирање на одредени активности во јавниот сектор.¹</p> <p><u>Цел:</u> Поголема информираност и запознаеност на МСП за можностите за искористување на финансиски средства преку аплицирање со соодветни проекти.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u></p>	<p>Континуиран о до 2021</p>	<p>Поголема искористеност на финансиски средства преку конкретните програми и финансиски инструменти</p>	

¹ <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/>

		Мали и средни претпријатија Институции преку кои се реализираат финансиските инструменти			
7. Промоција на регионот и привлекување на домашни и странски инвеститори;	27	<p><u>Краток опис:</u> Професионално презентирање на секторски специфичните и оперативните придобивки кои Република Македонија ги нуди на инвеститорите и извозниците, во насока на стимулирање на инвестициите и извозот.</p> <p><u>Цел:</u> Создавање на поволно деловно опкружување преку креирање на нови можности за соработка со домашни и странски компании.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на РМ</p>	Континуиран о до 2021	Зголемени можности за отварање на нови бизниси на МСП и соработка помеѓу МСП и домашни и странски компании	
8. Поволности за женското и социјалното претприемништво	27	<p><u>Краток опис:</u> Поддршка на жени претприемачи за вмрежување, извоз и кластеринг, како и поврзување со институциите и граѓанските организации. Создавање на вредност, која настанува по пат на иновативен начин на дејствување, посветеност кон зголемување на социјалната благосостојба преку помагање на оние на кои им е потребна помош и поддршка. Реинвестирање за постигнување на конкретна општествена промена. Нудење на иновативни приоди за одржлив и рамномерен развој, обезбедување на добра и услуги за маргинализирани и неразвиени заедници и вработување лица од ранливи групи. Преку искористување на расположиви ИПА и други ЕУ фондови.</p> <p><u>Цел:</u> Поголема инкорпорација во системот на самовработување и вработување на жени и луѓе од</p>	Континуиран о до 2021	Поголема инкорпорација во системот на самовработување и вработување на жени и луѓе од социјално ранливи категории	

		социјално ранливи категории. <u>Целни групи/ носители:</u> Министерството за труд и социјална политика Програмите за финансирање од страна на Европската унија Владини и невладини институции МСП управувани од жени претприемачи Жени и луѓе од социјално ранливи категории			
9. Размена на искуства, добри практики и успешни претприемачки приказни помеѓу земјите од регионот и Европската унија	27	<u>Краток опис:</u> Развивање бизнис вмрежување (остварување контакти, партнерство, форуми и мрежи за размена на искуства и знаење); организирање обуки за специфични потреби; развивање на менторски капацитети и менторски програми <u>Цел:</u> Стимулирање на претприемничката култура и размена на добри практики и знаење со МСП од други земји. <u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Стопански комори Агенции / Министерства	Континуиран о до 2021	Придобие позитивни искуства и можности за соработка на МСП со домашни и странски компании	
10. Продлабочување на соработката на Град Скопје и општините со Фондацијата за развој на МСП	27	<u>Краток опис:</u> Воспоставување на редовна комуникација со Фондацијата за развој на МСП, во насока на навремено обезбедување на потребните информации за МСП и можностите за нивен континуиран развој. <u>Цел:</u> Интензивирање на институционалната соработка на Град Скопје и општините со Фондацијата за развој на МСП, во насока на обезбедување на зголемена поддршка на МСП.	Континуиран о до 2021	Обезбедување на зголемена поддршка на МСП.	

		<p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Фондација за развој на МСП</p>			
11. Промовирање на Јавно-приватно партнерство во Градот Скопје и општините	18	<p><u>Краток опис:</u> Воспоставување на Јавно-приватни партнерства (ЈПП) во насока на остварување на забрзана изградба на инфраструктура, поквалитетни јавни услуги, зголемена ефикасност (намалени трошоци во проектниот животен циклус), подобра распределба на ризиците, побрза имплементација на проектот итн.</p> <p><u>Цел:</u> Порационална и поедноставна реализација на приоритетните инфраструктурни проекти, преку примена на Јавно-приватно партнерство.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Општини во Град Скопје</p>	Континуирано до 2021	Забрзана и поефикасна имплементација на инфраструктурни проекти	
12. Технолошки парк	18	<p><u>Краток опис:</u> Отварање на технолошки парк со кој ќе се овозможи помош за технолошки развој на постоечките и стартап компаниите, привлекување на venture капиталисти и бизнис ангели.</p> <p><u>Цел:</u> Воспоставување на систем на менторство и знаење преку кој ќе се стимулира отварање на нови иновативни МСП, на кои ќе им се овозможи инвестиција и поддршка за реализација на нивната бизнис идеја.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Работна група составена од коморите, од бизнис заедницата, МАСИТ, академската заедница и сите заинтересирани универзитети, Фондот за иновации и</p>	Средина на 2019 година	Отварање на нови иновативни МСП. Развивањето на млади ИКТ кадри кои ќе останат овде да работат на овие иновации. Промоција на Македонија како извор на иновации и иновативни решенија.	

		технолошки развој и Владата.			
13. Европски ден на претприемачот	18	<p><u>Краток опис:</u> Континуирано организирање и одржување на „Европскиот ден на претприемачот и Европската недела на мали и средни претпријатија“.</p> <p><u>Цел:</u> Промовирање на претприемништвото, креативноста и иновативноста, како и информирање на претприемачите за поддршката што им се нуди преку разни форми за нивен развој и ЕУ програмите.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Мали и средни претпријатија</p>	Континуирано до 2021	Промоција на малите и средните претпријатија како главни двигатели на економскиот раст и развој	
14. Вклучување на претставници од приватен сектор во европски проекти во кои Град Скопје е партнер	18	<p><u>Краток опис:</u> Во европските проекти во кои Градот Скопје е партнер, потребно е вклучување на приватниот сектор со цел поефективно и поефикасно да се одговори на активностите од европските проекти. На тој начин приватниот сектор ќе помогне во реализирањето на активностите и градот Скопје ќе биде поконкурентен меѓу европските градови за конкурирање на ЕУ проекти.</p> <p><u>Цел:</u> Иницирање на нови проекти од страна на приватен сектор и нивно вмрежување со странски партнери.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Мали и средни претпријатија</p>	Континуирано до 2021	Поефективно и поефикасно спроведување на европските проекти	
15. Промовирање на можности за работа во	18	<p><u>Краток опис:</u> Промовирање на можности за основање на бизниси во социјалниот сектор, односно нови услуги за стари лица,</p>	Континуирано до 2021	Основање на нови бизниси во социјалниот сектор	

<p>социјален сектор или основање бизниси во овој сектор</p>		<p>чување на деца, луѓе со посебни потреби, итн. Обезбедување на поголема информираност за можностите и долгорочните бенефиции за целата економија и социјална вклученост на овие категории на луѓе.</p> <p><u>Цел:</u> Подигнување на свеста за потребата од основање на нови бизниси во социјалниот сектор.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Мали и средни претпријатија</p>			
<p>16. Бизнис –форуми, локални бизнис саеми</p>	<p>12</p>	<p><u>Краток опис:</u> Организирање на Бизнис-форуми, саеми и други настани, во наредна на размена на контакти и вмрежување помеѓу компаниите, преку директно запознавање и разговарање со потенцијалните набавувачи и дистрибутери, инвеститори и консултанти на теми кои се од интерес за работењето на компаниите и отварање на нови можности за деловна соработка. Иницирање на соработка помеѓу МСП кои работат во скопски регион– развој на локалниот ланец на производство.</p> <p><u>Цел:</u> Остварување на нови можности за деловна соработка, преку проширување на мрежата на деловни контакти во земјата, регионот и глобално.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Стопански комори Здруженија на МСП Мали и средни претпријатија</p>	<p>Континуирано до 2021</p>	<p>Остварување на нови можности за деловна соработка помеѓу компаниите</p>	

<p>17. Олеснување или поедноставување на услугите на Град Скопје наменети за МСП или воведување на нови услуги</p>	<p>8</p>	<p><u>Краток опис:</u> Поедноставување на услугите преку дигитализација, кратање на постапки. Идентификување на потребите на МСП преку отворање/пристап до дел од податоците (отворени регистри за компании, податоци од значење за МСП) на Град Скопје, со цел креирање на нови услуги од страна на приватниот сектор.</p> <p><u>Цел:</u> Полесен пристап до постојните и воведување на нови услуги од Град Скопје наменети за МСП.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје МСП</p>	<p>Континуиран о до 2021</p>	<p>Нови воведени услуги согласно потребите на МСП</p> <p>Полесен пристап до постојните услуги наменети за МСП</p>	
<p>18. Обуки и консултации за бизнис планирање и изработка на бизнис план</p>	<p>8</p>	<p><u>Краток опис:</u> Организирање на специјализирани обуки и консултации за МСП, во однос на бизнис планирање и изработка на бизнис планови.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на успешноста на реализација на бизнис идеите, преку соодветно навремено планирање на бизнисот и изработка на квалитетни бизнис планови.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Стопански комори Консултантски компании Мали и средни претпријатија</p>	<p>Континуиран о до 2021</p>	<p>Зголемување на бројот на успешно реализирани бизнис идеи преку квалитетно и навремено планирање на бизнисот.</p>	
<p>19. Виртуелни и/или офлајн саеми на поддржувачите на стартап заедницата на локално и</p>	<p>8</p>	<p><u>Краток опис:</u> Организирање на виртуелни и/или офлајн саеми на поддржувачите на стартап заедницата на локално и национално ниво, во насока на размена на контакти и вмрежување помеѓу компаниите, како и отворање на нови можности за деловна соработка.</p>	<p>Континуиран о до 2021</p>	<p>Остварување на нови можности за деловна соработка помеѓу поддржувачите на стартап заедницата на</p>	

национално ниво		<p><u>Цел:</u> Остварување на нови можности за деловна соработка, преку проширување на мрежата на деловни контакти на поддржувачите на старт-ап заедницата на локално и национално ниво.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Стопански комори Здруженија на МСП Мали и средни претпријатија</p>		локално и национално ниво.	
20. Користење на Европска мрежа на бизнис можности http://een.mk/	8	<p><u>Краток опис:</u> Континуирано користење на мрежа на бизнис можности, која има за цел да ги понуди сите облици на деловна поддршка на малите и средни претпријатија на нивниот пат кон европските пазари, преку давање можности и помош на малите и средни претпријатија за искористување на различните бизнис можности во рамките на единствениот ЕУ пазар, развивајќи активности на соработка од областа на бизнисот, технологијата или науката.</p> <p><u>Цел:</u> Поголема информираност на МСП за можностите за поддршка на иновативните бизниси и пристап до финансии и програмите за финансирање од страна на Европската унија.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Европски Информативен и иновативен центар во Македонија (ЕИИЦМ) Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје Фондација за менаџмент и индустриско истражување, Стопанска комора на Македонија, Сојуз на стопански комори на Македонија.</p>	Континуиран о до 2021	Поголема искористеност на Европската мрежа на бизнис можности	
21. Промоција на	8	<p><u>Краток опис:</u> Социјалното претприемништво игра важна улога во</p>	Континуиран о до 2021	Нови работни места за	

<p>социјалните претпријатија како можност за отворање нови работни места за маргинализирани лица и лица во социјален ризик</p>		<p>социјалните, економските и еколошките предизвици, а истовремено обезбедува и инклузивен раст за заеднички просперитет и социјална инклузија.</p> <p>Генерирање идеи, предлози и препораки за поттикнување на социјалното претприемништво преку дефинирање на приоритетни предизвици кон кои треба да се насочи: решавање на социјални и еколошки проблеми, зајакнување на инклузивниот раст, интегрирање на етничките малцинства, мерки и квоти за поддршка на социјалните претпријатија.</p> <p>Воведување на административни и даночни олеснувања за социјалните претпријатија кои ќе вработат лица кои се претставници на социјално-ранливите групи.</p> <p><u>Цел:</u> Обезбедување на инклузивен раст за заеднички просперитет и социјална инклузија преку отворање на нови работни места за маргинализирани лица и лица во социјален ризик.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерството за труд и социјална политика Програмите за финансирање од страна на Европската унија Мали и средни претпријатија Владини и невладини институции</p>		<p>маргинализирани лица и лица во социјален ризик</p>	
--	--	--	--	---	--

<p>22. Основање на фонд на градот каде големите компании годишно ќе донираат средства кои ќе се користат за поддршка на нови стартап компании</p>	<p>4</p>	<p><u>Краток опис:</u> Финансиска помош од големите компании за поддршка на нови стартап компании. Секоја компанија која ќе донира средства во фондот да добие некакво олеснување од градот – даноци, комуналии и сл.) Менаџирање од страна на невладината организација или тело кое ќе го основа градот, каде на донаторска сметка ќе се прима финансиската помош.</p> <p><u>Цел:</u> Обезбедување на финансиска поддршка за ново основани МСП, преку распределба на финансиска помош добиена од страна на големите компании.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Мали и средни претпријатија Големи компании</p>	<p>Средина на 2019 година</p>	<p>Зголемување на алтернативните извори на финансирање на ново отворените МСП</p>	
<p>23. Намалување на данок или комуналии од страна на Град Скопје за секое МСП кое ќе промовира нов производ или услуга на пазарот</p>	<p>4</p>	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на конкретни олеснувања (намалување на данок или комуналии) во насока на стимулирање на иновативноста на МСП за развој на нови производи и услуги, врз основа на научни и практични истражувања, во соработка со факултети / истражувачки центри.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на конкурентноста и извозниот потенцијал на домашните МСП на светскиот пазар, преку стимулирање на иновации и воведување на нови производи / услуги.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Мали и средни претпријатија Факултети Истражувачки центри</p>	<p>Крај на 2018 година</p>	<p>Зголемена иновативност и воведување на нови производи/ услуги од страна на МСП</p> <p>Зголемување на конкурентноста и извозниот потенцијал на домашните МСП на светскиот пазар</p>	

<p>24. Дополнителна промоција на нови професии</p>	<p>1</p>	<p><u>Краток опис:</u> Промоција на нови професии - аналитичар за оценка на влијание на општествени проекти (SROI – social return of investment), социјален претприемач, нови професии во областа на иновациите, креативните индустрии, професии кои спојуваат стари занаети со модерна технологија, зелени работни места, итн.</p> <p><u>Цел:</u> Стимулирање на нови професии, со кои би се зголемила конкурентската предност на МСП и свеста за зголемена општествена одговорност.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Мали и средни претпријатија</p>	<p>Средина на 2019 година</p>	<p>Развој на нови иновативни професии</p>	
<p>25. Инфо бизнис портал</p>		<p><u>Краток опис:</u> Дизајнирање, менаџирање и одржување на интерактивен WEB базиран портал на МСП на територијата на град Скопје “Bussiness@your portal “ кој ќе пласира и презентира основни податоци за МСП од територијата на Скопје, со податоци за дејност, организациона структура, финансиски показатели, инвестициски планови и др. Исто така, ќе ги презентира барањата за партнерство за нови иновативни проекти, интерес за нови технологии, ставање на располагање на капацитети и сл.</p> <p><u>Цел:</u> Креирање на WEB портал за МСП кој ќе пласира и презентира основни податоци за МСП од територијата на Скопје.</p>	<p>Средина на 2019 година</p>	<p>Основање на WEB портал кој ќе пласира и презентира основни податоци за МСП од територијата на Скопје.</p>	

		<p><u>Целни групи/ носители:</u> МСП од Скопје Стопански и гранковни комори Универзитети и факултети</p>			
26. Формирање на Мрежа на градови партнери во бизнисот		<p><u>Краток опис:</u> Формирање на мрежа на градови партнери во бизнисот. Мрежата на градови партнери во бизнисот да биде нов тип на креирани стратешки партнерства меѓу институции од град Скопје и градовите партнери. Предлог е тоа да бидат институциите кои го промовираат локалниот и регионалниот развој:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенциите за локален развој и/или - Институциите за поддршка на бизнис секторот <p><u>Цел:</u> Промоција и поттикнување на економската соработка на Град Скопје со збратимените градови, градовите партнери и потписници на разни форми на протоколи за соработка, градовите од Унијата на главни градови на Централна и југоисточна Европа, Балканската унија на градови, од Еврорегионот „ Балкан“ и др.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје, општините на територија на Град Скопје и нивни збратимени општини и градови, Институции /агенции за поддршка на бизнисот, Фирми заинтересирани за соработка со фирми од ЕУ и од регионот.</p>	Средина на 2019 година	-Дефинирани можни учесници на Бизнис форумот на градови партнери на Град Скопје. -Формирана Мрежата партнери ко-организатори на Форумот портал за поврзување на заинтересираните фирмите и институциите со цел реализација на БхБ средби и склучување на конкретни договори	
27. Формирање на Градски бизнис форум		<p><u>Краток опис:</u> Проектот предвидува одржување на редовни бизнис средби на Градоначалникот на Градот Скопје и градоначалниците на општините во Градот со претставници на бизнисот. Организирањето на тематски трибини ќе биде можност да се слушнат ставовите и</p>		-Формиран бизнис форум со дефинирани секторски лоби групи -Организирали 4-6	

		<p>барањата на локалната бизнис заедница, да се пренесат сите нови информации и да се бараат начини и можности за надминување на некои проблеми.</p> <p><u>Цел:</u> Подобрена соработка помеѓу градот Скопје и останатите општини во поглед на разбој на МСП и претприемништвото</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Малите и средни претпријатија во Градот Институции за поддршка на МСП</p>		<p>трибини</p> <p>-Селектирани идеи за заеднички проекти со бизнис заедницата</p> <p>-Потпишан меморандуми за соработка по проекти од заеднички интерес</p>	
--	--	---	--	---	--

Столб 2 - Претприемничко учење и претприемничка култура

Цели, мерки и проекти	Финална оценка / П Р И О Р И Т Е Т	Краток опис Цел и целни групи /корисници (beneficiary)	Период на имплемент ација / временска рамка/ рокови	Очекувани резултати	Финансиск а констр. (износ), трошоци за неопходни ресурси
1. Промоција на културата на претприемништво	27	<p><u>Краток опис:</u></p> <p>Претприемничката култура е нова култура на живеење, култура на негување на лични квалитети кои ја сочинуваат основата на претприемништвото: креативност, иницијатива, одговорност, независност, способност за преземање на ризик.</p> <p>Претприемничката култура може да помогне во развојот на економијата, особено на земјите во транзиција, и</p>	Континуиран о до 2021	Зголемување на бројот на луѓе – претприемачи и успешно отварање на нови бизниси	

		<p>нивно подобро позиционирање во меѓународни размери. Проектот вклучува: промоција на успешни претприемачки приказни и успешни претприемачи како позитивни примери, вклучување на маргинализираните групи и етничките малцинства, организација на отворени настани за промоција на претприемничката култура (хакатони, натпревари, Глобална недела на претприемништво, итн.)</p> <p><u>Цел:</u> Промоција и стимулирање на претприемачко размислување и култура.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Стопански комори Здруженија на МСП</p>			
2. Натпревари за претприемништво во основните и средните училишта (стипендии)	27	<p><u>Краток опис:</u> Преку образованието, претприемничката култура треба да биде вклучена во животот на децата и младите уште од најрана возраст. Во истовреме, треба да се зголемува свеста кај родителите, заедницата и образовните институции дека претприемништвото е почитувана опција во кариерата. Треба да се смени размислувањето кое го гледа претприемништвото како едноставно правење пари, ризична дејност и несигурен начин на самовработување. Претприемничкото учење се фокусира на оспособување на младите луѓе со менаџерски способности кои ќе им помогнат во животот што следи. Се учат вештини за стекнување самопочит и самодоверба, како и вештини за опстанок во надворешниот свет. Се става поголем акцент на практичниот дел. Се развива индивидуална способност да се претвори идејата во акција. Тоа вклучува креативност, иновација и превземање ризик, но истовремено и способност да се планира и раководи со проекти во правец на остварување на поставените цели.</p>	Средина на 2019 година	Пренесување на претприемничката култура кај децата и младите преку образовните програми.	

		<p>Со цел поттикнување на претприемничкото учење, да се доделуваат стипендии на најуспешните учесници на организираниите натпревари на локално ниво.</p> <p><u>Цел:</u> Вклучување на претприемничката култура во образовните програми, со што децата и младите уште од рана возраст ќе можат да се насочат кон придобивање на потребното занење и вештини за развој на сопствен бизнис.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука Образовни институции поддршка -Град Скопје</p>			
3. Натпревари за претприемништво во високото образование	27	<p><u>Краток опис:</u> Претприемничкото учење се фокусира на оспособување на младите луѓе со менаџерски способности кои ќе им помогнат во животот што следи. Се учат вештини за стекнување самопочит и самодоверба, како и вештини за опстанок во надворешниот свет. Се става поголем акцент на практичниот дел. Се развива индивидуална способност да се претвори идејата во акција. Тоа вклучува креативност, иновација и превземање ризик, но истовремено и способност да се планира и раководи со проекти во правец на остварување на поставените цели. Доделување на стипендии за едукација на претприемничката култура. Со цел поттикнување на претприемничкото учење и претприемничката култура, да се доделуваат стипендии на најуспешните учесници на организираниите натпревари на локално ниво</p> <p><u>Цел:</u> Воведување на конкретни стимулативни мерки за практична примена на претприемачките вештини и доделување на награди/ финансии за отпочнување на</p>	Средина на 2019 година	Зголемен број на успешно остварени нови бизниси, како резултат на бизнис идеи на успешни учесници на организирани натпревари во високото образование.	

		<p>сопствен бизнис за најдобрите.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука УКИМ Останати високо-образовни институции подршка -Град Скопје</p>			
4. Воспоставување нови партнерства меѓу образовните институции и индустријата	27	<p><u>Краток опис:</u> Во насока на подобрување и создавање на квалитетен кадар кој ќе одговори на потребите на општеството, потребно е воспоставување на партнерства меѓу образовните институции и индустријата со цел развивање на нови производи и услуги и вршење трансфер на знаење од научни и истражувачки резултати во прототип кој индустријата може да ги доработи до ниво на производ со минимален ризик. Од една страна би се создавале производи и услуги со значителна додадена вредност, кои ќе бидат конкурентни на меѓународниот пазар. Од друга страна, преку соработката со индустријата ќе се влијае и на начинот на изведување на наставата и подготовката на студентите, што ќе ги подобри нивните знаења и вештини, што секако ќе резултира со зголемена конкурентност на пазарот на трудот.</p> <p><u>Цел:</u> Развивање на нови производи и услуги и вршење трансфер на знаење од научни и истражувачки резултати, преку воспоставување на соработка и партнерства меѓу образовните институции и индустријата.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука УКИМ Град Скопје</p>	Почеток на 2019 година	Трансфер на знаење од научни и истражувачки резултати, развивање на нови производи и услуги.	

		Стопански комори (ССК)			
5. Подобрување на условите за претприемништво за жените претприемачи за поголема конкурентност	27	<p><u>Краток опис:</u> Жените и нивната улога во претприемништвото добиваат сè поголема актуелност како во развиените земји, така и во земјите во транзиција. Во развиените економии се следат сите фактори кои можат да придонесат за развојот и тие фактори се користат максимално. Во светот континуирано се појавуваат поволни услови за развој на женското претприемништво, преку фондови, стимулативни мерки за олеснувања и ослободувања, поддршка на различен екосистем за претприемништво, вклучувајќи ги жените и граѓанското општество, со цел зголемување на конкурентноста на економијата на Република Македонија. Со проектот се предвидува поттикнување и поддршка на актуелните и потенцијалните жени претприемачи преку зголемена и подобрена употреба на технологија, иновации, вмрежување и извоз, како и градење на капацитетот на националната асоцијација за женско претприемништво – Здружението на бизнис жени и Платформите за зајакнување на екосистемот за претприемништво во Македонија, преку имплементација на Националната Стратегија за развој на ЖП 2018-2022 во РМ.</p> <p><u>Цел:</u> Поттикнување и поддршка на актуелните и потенцијалните жени претприемачи преку искористување на стимулативните мерки за развој на женското претприемништво и подобрување на условите за развој на женското претприемништво.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> ЕУ ИПА АВРМ</p>	Континуиран о до 2021	<p>Зголемување на бројот на успешно отворени нови бизниси од жени претприемачи</p> <p>Развој на постојните бизниси на жени претприемачи</p>	

		Здружение на бизнис жени АППРМ			
6. Информативна и едукативна кампања за финансиска писменост	27	<p><u>Краток опис:</u> Воведување во системот за средно образование, во институциите за општо како и за стручно и техничко образование, како и во пакетот на услуги за обука што се обезбедуваат од страна на агенциите за развој на МСП, со цел зголемена финансиска писменост на граѓаните. Финансиската писменост е најважна алатка за секој кој има намера да стане сопственик на бизнис или професионален инвеститор. Финансиската писменост е особено потребна да им помогне на клиентите да разберат како да се заштитат од влегување во трансакции кои се финансиски деструктивни.</p> <p><u>Цел:</u> Воведување на едукативни кампањи за зголемување на финансиската писменост, како клучен предуслов за секој кој има намера да стане сопственик на бизнис или професионален инвеститор.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука Образовни институции Стопански комори / Здруженија на МСП поддршка - Град Скопје</p>	Средина на 2019 година	Зголемен број на нови сопственици на бизниси / инвеститори кои имаат успешно отворен нов бизнис.	
7. Истражување за дефинирање на потребите на пазарот на трудот	27	<p><u>Краток опис:</u> Идентификување на локалните потреби од работна сила во насока на задоволување на потребите на пазарот на трудот.</p> <p><u>Цел:</u> Усогласување помеѓу продуцираните кадри од образовните институции, соодветна преквалификација и доквалификација согласно реалните потреби од работна</p>	Крај на 2019 година	Усогласеност помеѓу продуцираните кадри од образовните институции, соодветна преквалификација и доквалификација	

		<p>сила на пазарот на трудот.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука Образовни институции Агенција за вработување Во соработка со бизнис секторот</p>		согласно реалните потреби од работна сила на пазарот на трудот.	
8. Креирање на мрежа на институции за доживотно учење (преквалификација и доквалификација)	27	<p><u>Краток опис:</u> Воспоставување на мрежа од сите релевантни институции и чинители за ефективно спроведување на процесот на преквалификација и доквалификација на кадри, согласно потребите на пазарот.</p> <p><u>Цел:</u> Зајакнување на институционална соработка и воспоставување на мрежа на институции за ефективно доживотно учење (преквалификација и довалификација на кадар, согласно потребите на пазарот.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука Образовни институции Агенција за вработување Едукативни центри</p>	Крај на 2019 година	Успешна преквалификација и доквалификација на кадар согласно потребите на пазарот.	
9. Вклучување на претприемништво во училиштата за општо средно образование и во системот за средно стручно образование и соодветни обуки обука, вклучувајќи	18	<p><u>Краток опис:</u> Проширување на програмата за образование за претприемништво во училиштата за општо средно образование и во системот за средно стручно образование и обука, вклучувајќи обука за социјално претприемништво. Претприемничкото учење се фокусира на оспособување на младите луѓе со менаџерски способности кои ќе им помогнат во животот што следи. Се учат вештини за стекнување самопочит и самодоверба, како и вештини за опстанок во надворешниот свет. Се става поголем акцент на практичниот дел. Се развива индивидуална</p>	Средина на 2019 година	Пренесување на претприемничката култура кај децата и младите преку образовните програми.	

<p>обука за социјално претприемништво</p>		<p>способност да се претвори идејата во акција. Тоа вклучува креативност, иновација и превземање ризик, но истовремено и способност да се планира и раководи со проекти во правец на остварување на поставените цели. Воведување на соодветни обуки за претприемништво, вклучувајќи и обуки за социјално претприемништво.</p> <p><u>Цел:</u> Вклучување на претприемничката култура во образовните програми, со што децата и младите уште од рана возраст ќе можат да се насочат кон придобивање на потребното знаење и вештини за развој на сопствен бизнис.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука Образовни институции поддршка -Град Скопје</p>			
<p>10. Центар за претприемништво (Развивање на претприемачкиот дух на младите – обуки и комисији)</p>	<p>12</p>	<p><u>Краток опис:</u> Активностите и услугите на центарот се фокусирани на обезбедување на навремени и точни информации и помош и поддршка на секој претприемач, преку спроведување на следниве активности: дефинирање на мерки за подобрување на претприемачката клима во Македонија, следење и анализа на резултатите од работењето на малите и средни претпријатија, застапување на интереси и обезбедување на техничка помош за компаниите-членови, соработка со релевантните институции, министерства, соработка со Центарот за наука, истражување и едукација и други институции во организирање на соодветна обука за претприемачи, обезбедување на консултантски услуги.</p> <p><u>Цел:</u> Создавање на поповолна клима за инвестирање, промовирање на развојот на економијата и претприемништвото, нови работни места и</p>			

		<p>ревитализирање на областите кои се од посебен државен интерес.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Стопански комори – Сојуз на стопански комори Консултантски услуги Фонд за иновации НВО АППРМ</p>			
11. Обуки за подобрување на вештините за деловно управување за претпријатијата што се во сопственост и се раководени од млади лица	6	<p><u>Краток опис:</u> Развој на програма за обуки за подобрување на вештините за деловно управување за претпријатијата што се во сопственост и се раководени од млади лица.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на успешноста на новите бизниси и постојните МСП, кои се во сопственост или се управувани од млади лица.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Едукативни центри Стопански комори Здраженија на МСП</p>	Почеток на 2019 година	Зголемен број на успешно отворени и управувани нови бизниси од млади лица.	
12. Посебен тим на експерти кој конкретно ќе нуди поддршка при изготвување на апликации за проекти и финансиски инструменти	4	<p><u>Краток опис:</u> Кофинансирање на консултанти со цел соодветна поддршка при изготвување на потребните документации и апликации за проекти и финансиски инструменти.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на успешноста на проектите и искористеноста на финансиските инструменти.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Консултантски компании</p>	Почеток на 2019 година	Зголемување на бројот на успешно прифатени апликации и зголемување на искористеноста на финансиските инструменти	

<p>13. Дополнителни специјализирани работилници и обуки за претприемништво во Високото образование</p>	<p>1</p>	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на соодветни специјализирани работилници и обуки за претприемништво во Високото образование.</p> <p><u>Цел:</u> Придобивање на потребното знаење и конкретни вештини неопходни за потенцијалните претприемачи и развој на сопствен бизнис.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука Град Скопје АППРМ</p>	<p>Средина на 2019 година</p>	<p>Зголемен број на нови претприемачи и успешно остварени нови бизниси, како резултат на учество на специјализирани обуки и работилници</p>	
<p>14. Подигнување на свеста и развој на претприемачка култура кај наставниците/професорите, во сите нивоа на образование</p>	<p>1</p>	<p><u>Краток опис:</u> Проширување на програмата за образование во образовните институции со вклучување на претприемништвото и претприемачката култура. Развој на соодветни програми за подготовка и подигнување на свеста за претприемачката култура кај наставниците/ професорите, во сите нивоа на образование.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на свеста и развој на претприемачка култура кај наставниците/професорите, во сите нивоа на образование.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерство за образование и наука Град Скопје</p>	<p>Средина на 2019 година</p>	<p>Зголемување на свеста и развој на претприемачка култура кај наставниците/професорите, во сите нивоа на образование.</p>	

Столб – 3 - Иновации

Цели, мерки и проекти	Финална оценка / П Р И О Р И Т Е Т	Краток опис Цел и целни групи /корисници (beneficiary)	Период на имплемен тација / временска рамка/ рокови	Очекувани резултати	Финансиск а констр. (износ), трошоци за неопходни ресурси
1. Обуки и персонализирани консултации за зголемување на капацитетите на стартапите за иновациона дејност и учество во европски програми за истражување и развој (Хоризонт 2020 и МСП Инструмент)	27	<p><u>Краток опис:</u> Преку обуки од соодветните институции и запознавање со европските програми за истражување и развој, кои содржат бројни области за воспоставување и развој на интернационална соработка преку соодветни проекти, конференции, тренинг работилници, семинари, форуми, студиски посети и слично, ќе се зголемат капацитетите на стартапите во насока на извонредност во науката, лидерство во индустријата и нивен соодветен одговор на општествените предизвици.</p> <p><u>Цел:</u> –Поттикнување и промовирање на трансферот на технологии и иновации –Поддршка на истражувањето и технолошкиот развој –Подобрување на иновациониот систем на национално и регионално ниво –Зголемен степен на инвестиции во технологии, истражување и иновации.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Старт-апи МСП</p>	Континуирано до 2021	Искористување на нови деловни можности за соработка Унапредување на бизнисот на МСП	

		<p>ЕУ ИПА Фондови: -Фонд за иновации и технолошки развој -Фондација за Претприемачки сервис за млади</p>			
2. Дата база на податоци за МСП на територијата на град Скопје	18	<p><u>Краток опис:</u> Создавање на база на податоци со основни бизнис информации, кои ќе бидат достапни за широката јавност и за заинтересираните страни. Потребно да се воспостави тело / ентитет со ингеренции за прибирање и ажурирање на постојни и тековни податоци, кои ќе бидат од значење за малите и средни претпријатија како и за потенцијалните бизнис ентитети на пазарот.</p> <p><u>Цел:</u> Олеснет пристап до информации преку единствен систем на податоци кој ќе ги содржи сите основни бизнис информации.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Старт-апи НВО Град Скопје</p>	Средина на 2019	Подобрување на сервисот за МСП	
3. Стари занаети – нови можности	12	<p><u>Краток опис:</u> Со поттикнувањето на заживувањето на старите занаети и дополнителна квалификација или преквалификација преку соодветни обуки, ќе се воспостават нови можности за иновативно, конкурентно и креативно производство.</p> <p><u>Цел:</u> Заживување на старите занаети</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Старт-апи</p>	Средина на 2019	Развој на старите занаети преку воведување иновативни решенија	

		Мали и средни претпријатија Граѓани Агенција за вработување на РМ Занаетчиска комора на Република Македонија			
4. Отворање локални лаборатории или центри за истражување со модерна технологија	9	<p><u>Краток опис:</u> Локални лаборатории или центри за истражување кои се насочени кон истражувања за утврдување на потребите кои ги имаат МСП. (пример – потреба од технологија за оценка на квалитет на почва, земја итн).</p> <p><u>Цел:</u> Прецизно утврдување на потребите на малите и средни претпријатија и очекуваните или тековните предизвици со кои се соочуваат.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија НВО Фондови Град Скопје</p>	До 2021	Подобрување на анализата на опкружувањето	
5. Поддршка на процесите на воведување на иновации (нови технологии и развој на нови производи и услуги)	3	<p><u>Краток опис:</u> Со поддршката на процесите за воведување на иновации се постигнува долгорочен позитивен придонес за развојот на националната економија, се подобрува конкурентноста преку технолошки и оперативни унапредувања и обезбедување нови работни места; поддршка на формирањето на деловно-технолошки акцелератори, субјекти за давање инфраструктурна поддршка на иновациската дејност, со цел акцелерација на претприемништвото преку поддршка на физички лица што сакаат да основаат компанија, како и на веќе основани претпријатија во нивната почетна фаза (кои постојат максимум 6 години) преку обезбедување едукативна, логистичка и финансиска помош.</p>	Континуиран о до 2021	Зголемена конкурентност и иновативност, воведување на нови производи/ услуги од страна на МСП	

		<p><u>Цел:</u> Поттикнување и поддршка на иновациската дејност во микро, малите и средните претпријатија за остварување забрзан технолошки развој, базиран на трансфер на знаење, на истражување за развој и на иновации што придонесуваат за создавање нови работни места и за економски раст и развој, истовремено подобрувајќи ја бизнис-околината за развој на конкурентските способности на компаниите.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Физички лица што сакаат да основаат компанија Старт-апи Мали и средни претпријатија Град Скопје Фондови Фонд за иновации и технолошки развој ЕУ</p>			
6. Промоција на иновации и претприемништво кај најмладите	1	<p><u>Краток опис:</u> Со промоцијата и поддршката за воведување на иновации се постигнува долгорочен позитивен придонес за развојот на националната економија, се подобрува конкурентноста преку технолошки и оперативни унапредувања и се обезбедува отворањето на нови работни места.</p> <p><u>Цел:</u> Запознавање на можностите кои ги нуди претприемништвото, можностите за реализација на сопствена бизнис идеја како и воведување нови иновативни решенија со крајна цел - создавање на кадар кој е подготвен да одговори на новите општествени и глобални предизвици.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Млади лица – млади потенцијални претприемачи Агенција за поддршка на претприемништвото</p>	Континуирано до 2021	Зголемена свест за бенефициите од претприемништвото и квалитетен кадар од млади претприемачи	

		Град Скопје ЕУ			
7. Поттикнување на развој на нови услуги / производи со користење на Design Thinking	1	<p><u>Краток опис:</u> Design thinking² е методологија која се фокусира на изнаоѓање на најефикасно, но истовремено и креативно решение на проблемите. Во себе вклучува 5 фази: 1. дефинирање на проблемот, 2. истражување, 3. формирање на идеи, 4. прототип 5. тестирање Со таквиот пристап и метод се поттикнува креативното размислување во насока на решавање на проблемите и предизвиците со кои се соочуваат компаниите. Новите услуги и производи базирани на Design thinking ќе одговорат на потребите на МСП.</p> <p><u>Цел:</u> Нови и креативни начини на изнаоѓање и развој на нови услуги и производи.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија НВО Град Скопје</p>	Континуиран о до 2021	Примена на нова методологија кон развој на нови услуги и производи	
8. Зајакнување на иновациски капацитети на вработените во МСП и поттикнување Intrapreneurship во компаниите		<p><u>Краток опис:</u> Intrapreneurship - Практика на корпоративен менаџмент кој ги интегрира пристапите за преземање на ризик и иновации, како и техники на наградување и мотивација. Се фокусира на иновации и креативност, трансформирајќи идеја во профитабилен потфат.</p>	Континуиран о до 2021	Квалитетен и конкурентен кадар	

² <https://www.interaction-design.org/literature/article/5-stages-in-the-design-thinking-process>

		<p><u>Цел:</u> Зголемување на самоиницијативноста на вработените во организациите да преземат нешто ново, без тоа експлицитно да се побара од нив.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Работна сила Мали и средни претпријатија НВО Град Скопје</p>			
9. Поттикнување на воведување на модерни технологии во работење – 3D printing, користење на big data, gamification, drones, etc.		<p><u>Краток опис:</u> Модерните технологии наоѓаат сè поголема улога и значење во секојдневното работење. Gamification најчесто користи елементи од игра (game) со цел подобрување на ангажманот на корисникот, организациска продуктивност, поголем проток на информации, учење, пренасочување, вработување и евалуација на вработените, со позитивни ефекти врз поединците.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемена конкурентност и иновативност</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Фондови НВО ЕУ Град Скопје</p>	Континуирано до 2021	Зголемена конкурентност и иновативност, воведување на нови производи/ услуги од страна на МСП	
10. Унапредување на иновациската дејност	1	<p><u>Краток опис:</u> Како можности за унапредување на иновациската дејност се разните курсеви за развој, водичи, материјали и активности за стимулирање на иновациската дејност</p>	Средина на 2019	Зголемена и унапредена иновациска дејност	

		<p><u>Цел:</u> Стимулирање и унапредување на иновациската дејност</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Фонд за иновации и технолошки развој НВО Град Скопје</p>			
11. Онлајн курс за иновациски менаџмент	1	<p><u>Краток опис:</u> Онлајн курсевите за иновациски менаџмент како една од алатките со која ќе се подобри конкурентноста на малите и средни претпријатија и ќе се стимулираат нивните капацитети за преземање и реализација на иновациски проекти. Како дел од курсот е преглед на комплексните прашања со воведување на нови процеси и технологија во постоечки пазар или бизнис функција.</p> <p><u>Цел:</u> Креирање на силна иновациска клима преку промовирање на концептот на иновативни бизниси</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Фондови Фондација за претприемачки сервис за млади, Фондација за менаџмент и индустриско истражување ЕУ Град Скопје</p>	Континуирано до 2021	Подобрена конкурентност на малите и средни претпријатија и стимулација за преземање и реализација на иновациски проекти	

**Столб 4 - Продуктивен и конкурентен сектор на МСП
(домашен и странски пазар)**

Цели, мерки и проекти	Финална оценка / П Р И О Р И Т Е Т	Краток опис Цел и целни групи /корисници (beneficiary)	Период на имплемент ација / временска рамка/ рокови	Очекувани резултати	Финансиск а констр. (износ), трошоци за неопходни ресурси
1. Финансирање на програмски активности на бизнис инкубаторите и центрите за развој на иновации во Град Скопје	27	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на финансиска поддршка на проекти за организирање на обуки и консултантски услуги за нови бизниси и поддршка за програмските активности на бизнис инкубаторите.</p> <p><u>Цел:</u> Унапредување на работата и успешно реализирање на програмските активности на бизнис инкубаторите и центрите за развој на иновации во Град Скопје.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Бизнис инкубатори Центри за развој на иновации</p>	Средина на 2019 година	Успешно реализирање на програмските активности, обуки и консултантски услуги од страна на Бизнис инкубаторите и Центрите за развој на иновации	
2. Зајакнување на дигитална писменост кај традиционални МСП и поттикнување на користење на социјални медиуми	27	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на обуки за дигитална писменост кај традиционални МСП и поттикнување на користење на социјални медиуми за промоција. Дигиталната писменост е многу повеќе од прифаќање на новите технологии, користење на социјалните медиуми или креирање и следење на фото и видео содржини. Таа</p>	Почеток на 2019 година	Унапредување на бизнисот на МСП, преку зголемување на дигиталната писменост кај традиционални МСП и зголемено	

за промоција		<p>е способност за користење на дигиталните технологии како алатки за создавање, селектирање и поврзување на информации од повеќе извори, во повеќе формати, и нивна употреба за подобрување на ефикасноста во која било област – учење, работа, и сл.</p> <p>Иако формалните тестирања кои до сега се спроведени во Македонија покажуваат висок степен на дигитална писменост кај младите, оваа тема останува актуелна за размислување и дејствување во правец на нејзино подобрување.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на дигитална писменост кај традиционални МСП и поттикнување на користење на социјални медиуми за промоција, во насока на унапредување на нивниот бизнис.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Центри за едукација Мали и средни претпријатија</p>		користење на социјални медиуми за промоција.	
3. Поврзување на домашните претпријатија со странските во технолошко-индустриските зони	27	<p><u>Краток опис:</u> Организирање на деловни настани за вмрежување и размена на контакти помеѓу домашните МСП и странските компании во технолошко- индустриските зони.</p> <p><u>Цел:</u> Размена на контакти во насока на зголемување на можностите за соработка помеѓу домашните МСП и странските компании во технолошко- индустриските зони.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Дирекција за технолошко индустриски развојни зони Стопански комори Мали и средни претпријатија Странски компании</p>	Континуиран о до 2021	Искористување на нови деловни можности за соработка Унапредување на бизнисот на МСП	
4. Развивање на	9	<u>Краток опис:</u>	Крај на 2019	Зголемен број на	

<p>програми и услуги што ќе им помогнат на МСП да влезат на странските пазари</p>		<p>Идентификација на клучните меѓународни вредносни синџири во коишто МСП на територија на град Скопје имаат капацитети за успешно учество и развивање на програми и услуги што ќе им помогнат на МСП да влезат на овие странски пазари.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемена поддршка за влез на МСП на клучните меѓународни вредносни синџири на таргетирани странски пазари.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Стопански комори / Здруженија на МСП Консултантски компании</p>	<p>година</p>	<p>МСП кои се пробиле на странските пазари</p> <p>Зголемена извозна ориентираност на МСП</p>	
<p>5. Воведување на стимулативни мерки за имплементација и сертификација на меѓународни ISO стандарди за МСП</p>	<p>8</p>	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на конкретни програми и стимулативни мерки за имплементација на меѓународни ISO стандарди и сертификација на меѓународни ISO стандарди за МСП.</p> <p><u>Цел:</u> Унапредување на квалитетот на работење, заштита на животната средина, здравје и безбедност при работа, заштеда на енергија на МСП и сл., преку стандардизација на работењето и добивање на меѓународно признание и видливост преку акредитиран сертификат.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Консултантски компании Сертификациони куќи</p>	<p>Крај на 2018 година</p>	<p>Зголемен севкупен квалитет на работење на МСП</p> <p>Зголемена препознатливост на домашниот и меѓународниот пазар</p> <p>Отварање на нови можности за бизнис и соработка на МСП</p>	
<p>6. Поттикнување на</p>	<p>8</p>	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на конкретни програми и стимулативни</p>	<p>Почеток на 2019 година</p>	<p>Зголемен број на инвестиции од</p>	

<p>органско и иновативно земјоделство</p>	<p>мерки за поттикнување на органско и иновативно земјоделство.</p> <p><u>Цел:</u> Мотивирање на МСП од областа на земјоделството за инвестирање во органско и иновативно земјоделство.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство Агенција за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој Агенција за поттикнување развој на земјоделството Град Скопје Консултантски компании</p>		<p>МСП во органско и иновативно земјоделство.</p>	
<p>7. Зголемување и поддршка на извозните политики</p>	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на стимулативни мерки за мотивирање на отварање на нови МСП во модерни и иновативни дејности, кои ќе бидат пред се извозно ориентирани.</p> <p>Континуирано користење на мрежа на бизнис можности, која има за цел да ги понуди сите облици на деловна поддршка на малите и средни претпријатија на нивниот пат кон европските пазари, преку давање можности и помош на малите и средни претпријатија за искористување на различните бизнис можности во рамките на единствениот ЕУ пазар, развивајќи активности на соработка од областа на бизнисот, технологијата или науката.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемена поддршка на МСП преку искористување на можностите за поддршка на иновативните бизниси и пристап до финансии и програмите за финансирање од страна на Европската унија.</p>	<p>Континуиран о до 2021</p>	<p>Зголемен број на отворени извозно ориентирани МСП во модерни и иновативни дејности</p>	

		<p><u>Целни групи/ носители:</u> Европски Информативен и иновативен центар во Македонија (ЕИИЦМ) Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје Фондација за менаџмент и индустриско истражување, Стопанска комора на Македонија, Сојуз на стопански комори на Македонија.</p>			
8. Развој на програми за трансфер на знаења, технологии, искуства и добри практики од развиените земји		<p><u>Краток опис:</u> Развивање бизнис вмрежување (остварување контакти, партнерство, форуми и мрежи за размена на искуства и знаење); организирање обуки за специфични потреби; развивање на менторски капацитети и менторски програми</p> <p><u>Цел:</u> Стимулирање на претприемничката култура и размена на добри практики и знаење со МСП од други земји.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Стопански комори Агенции / Министерства</p>	Континуиран о до 2021	Придобие позитивни искуства и можности за соработка на МСП со домашни и странски компании	
9. Обезбедување на квалитетни тренинзи за продажба на меѓународниот пазар		<p><u>Краток опис:</u> Организирање на специјализирани обуки и консултации за МСП, во однос на техники за успешна продажба, собено на меѓународниот пазар.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на успешноста на реализација на бизнисот, преку квалитетно пробивање, претставување и продажба на производи/ услуги на меѓународниот пазар.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Стопански комори Консултантски компании Мали и средни претпријатија</p>	Континуиран о до 2021	Зголемување на бројот на МСП со успешно реализиран бизнис на меѓународниот пазар.	

<p>10. Поттикнување на отварање на нови МСП во специфични сегменти и примена на методологија за забрзување на реализација на бизнисот (Lean Startup Methodology)</p>		<p><u>Краток опис:</u> Воведување на стимулативни мерки за поттикнување на отварање на нови МСП со конкретна насоченост во специфични дејности/ сегменти и примена на методологија за забрзување на реализација на бизнисот (Lean Startup Methodology).</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на бројот на ново отворени МСП во специфични дејности/ сегменти.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Стопански комори Консултантски компании</p>			
<p>11. Запознавање на МСП со европски стандарди за квалитет на услуги/производи потребни за извоз</p>		<p><u>Краток опис:</u> Воведување на конкретни програми за запознавање на МСП со европски стандарди за квалитет на услуги/производи потребни за извоз.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на извозниот потенцијал на МСП преку нивно запознавање и примена на меѓународните стандарди за квалитет.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Стопански комори / Здраженија на МСП Консултантски компании</p>	<p>Крај на 2018 година</p>	<p>Зголемување на извозниот потенцијал на МСП</p> <p>Зголемен севкупен квалитет на работење на МСП</p> <p>Зголемена препознатливост на домашниот и меѓународниот пазар</p>	

Столб – 5 - Финансирање

Цели, мерки и проекти	Финална оценка / П Р И О Р И Т Е Т	Краток опис Цел и целни групи /корисници (beneficiary)	Период на имплемен тација / временска рамка/ рокови	Очекувани резултати	Финансиск а констр. (износ), трошоци за неопходни ресурси
1. Поддршка на креативното претприемништво	27	<p><u>Краток опис:</u> Поттикнување на креативното претприемништво преку обуки, промотивни кампањи и соодветни алатки со кои се создава средина во која се поттикнува креативноста, особено кај младата популација за развивање алатки во локалните заедници како и претприемачки вештини за ослободување на потенцијалот на креативните индустрии.</p> <p><u>Цел:</u> Креативно и иновативно опкружување</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Млади луѓе со креативна ориентација и вештини Мали и средни претпријатија Агенција за поддршка на претприемништвото Град Скопје</p>	Континуиран о до 2021	Креативна и иновативна средина со висок претприемачки капацитет	
2. Доделување награда за најдобар извозник на Град Скопје	27	<p><u>Краток опис:</u> Наградувањето на најдобриот извозник има за цел да се стимулираат новите извозни потфати на домашните компании. Наградата содржи и ексклузивно право на наградените компании во своите материјали да го користат логото</p>	Континуиран о до 2021	Зголемување на иновативноста, извозот и конкурентноста на домашните компании	

		<p>“извозник на годината“.</p> <p><u>Цел:</u> Стимулирање на инвестициите и извозот.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на РМ Град Скопје</p>			
3. Дополнителен Фонд кој што ќе обезбедува поддршка при изготвување на апликации за Фонд за иновации и технолошки развој	27	<p><u>Краток опис:</u> Воведување на дополнителен фонд за кофинансирање на консултанти со цел соодветна поддршка при изготвување на потребната документација и апликации за Фонд за иновации и технолошки развој.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на успешноста на проектите и искористеноста на финансиските средства од Фонд за иновации и технолошки развој.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Фонд за иновации и технолошки развој Град Скопје Консултантски компании</p>	Почеток на 2019 година	Зголемување на бројот на успешно прифатени апликации и зголемување на искористеноста на финансиските средства од Фонд за иновации и технолошки развој	
4. Намалување на фирмарината за претпријатијата со помалку од 5 вработени	27	<p><u>Краток опис:</u> Преку намалување на фирмарината на претпријатијата со помалку од 5 вработени, се поттикнува започнувањето на свој бизнис, како и конкурентноста на веќепостоечките претпријатија. На тој начин самите претпријатија ќе бидат поттикнати за навремено подмирување на својата обврска за фирмарина и ќе се избегнат евентуалните потешкотии за намирување на тоа побарување.</p>	2018 год.- Континуиран о до 2021 год.	Намалени трошоци за фирмарина и поттикнување на започнување на свој бизнис	

		<p><u>Цел:</u> Намалување на трошоците на работењето на микро и малите претпријатија и поттикнување на започнувањето свој бизнис.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Микро и мали претпријатија Старт-апи Град Скопје</p>			
5. Воведување нови финансиски инструменти за развој на МСП	18	<p><u>Краток опис:</u> Преку новите финансиски инструменти (како crowdfunding) се овозможува развој и поддршка во формирањето и работењето на МСП, со што ќе им се олесни работата и пристапот до финансирање – што е еден од најголемите предизвици со кои се соочуваат малите и средни претпријатија.</p> <p><u>Цел:</u> Поддршка и развој на МСП</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> МСП Министерство за финансии Град Скопје</p>	2019 и континуирано	Примена на европски практики на алтернативно финансирање и поголема поддршка на МСП	
6. Помош при формирање конкурентен производ на домашен и странски пазар	18	<p><u>Краток опис:</u> Развивање и воведување на програми и услуги што ќе им помогнат на МСП да формираат конкурентен производ / услуга на домашниот и да се пробијат на странскиот пазар.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемена поддршка на МСП да формираат конкурентен производ / услуга на домашниот и да се пробијат на</p>	Крај на 2019 година	Зголемен број на МСП кои се пробиле на домашниот и странските пазари Зголемена извозна ориентираност на МСП	

		<p>странскиот пазар.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Град Скопје Стопански комори / Здруженија на МСП Консултантски компании</p>			
7. Доделување на финансиски награди за најуспешен проект од областа на социјално претприемништво	12	<p><u>Краток опис:</u> Социјалното претприемништво игра важна улога во социјалните, економските и еколошките предизвици, а истовремено обезбедува и инклузивен раст за зеднички просперитет и социјална инклузија.</p> <p>Воведување на финансиски награди за најуспешни проекти од областа на социјалното претприемништво</p> <p><u>Цел:</u> Мотивирање на МСП да се насочат кон социјално претприемништво, со што ќе се обезбеди инклузивен раст за зеднички просперитет и социјална инклузија.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Министерството за труд и социјална политика Програмите за финансирање од страна на Европската унија Мали и средни претпријатија Владини и невладини институции</p>	Континуирано до 2021	Нови работни места за маргинализирани лица и лица во социјален ризик	
8. Доделување на награди за општествено најодговорно претпријатие	12	<p><u>Краток опис:</u> Континуирано следење на општествениот придонес и одговорност на МСП и доделување на награди за општествено одговорни претпријатија.</p> <p><u>Цел:</u> Мотивирање на МСП кон спроведување на општествено</p>	Континуирано до 2021	Зголемен општествен придонес од страна на МСП	

		<p>одговорни активности.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Министерство за економија – Координативно тело за општествена одговорност на претпријатијата Град Скопје</p>			
9. Континуиран развој на пазарот на нови алтернативни форми на финансирање	9	<p><u>Краток опис:</u> Развој на нови форми на финансирање на МСП, особено во почетокот на нивното основање, преку привлекување на venture капиталисти, бизнис ангели, crowd funding, основање на инвестициски фонд за вложување во стартап бизниси и МСП.</p> <p><u>Цел:</u> Воспоставување на систем за информирање и поддршка на МСП за алтернативните форми на финансирање, со кои ќе им се овозможи инвестиција и реализација на нивната бизнис идеја.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Министерство за финансии Европска мрежа на бизнис можности Фондација за менаџмент и индустриско истражување Стопански комори / Здруженија на МСП</p>	Континуирано до 2021	<p>Зголемени можности за користење на алтернативни извори на финансирање на новоотворени МСП</p> <p>Зголемен број на успешно отворени МСП кои се пробиле и опстоиле на пазарот</p>	
10. Експертиза за пристап до финансии преку националните и европските фондови	9	<p><u>Краток опис:</u> Експертиза преку соодветни проекти, конференции, тренинг работилници, семинари, форуми, студиски посети, во насока на зголемување на пристапот до финансии од националните и европските фондови.</p> <p><u>Цел:</u> Поголема информираност и поддршка на МСП за пристап и искористување на финансиски средства од расположивите национални и европски фондови.</p>	Континуирано до 2021	<p>Поголема искористеност на финансиски средства од националните и европските фондови</p>	

		<p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Домашни финансиски институции Европски фондови Стопански комори/ Здруженија на МСП Консултантски компании</p>			
11. Воспоставување на микро кредитна линија за поддршка на старт-ап и микро компании	4	<p><u>Краток опис:</u> Воспоставување на микро кредитна линија за поддршка на старт-ап и микро компании, особено во почетокот на нивното основање.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на успешноста и опстанокот на МСП, преку воведување на микро кредитна линија за поддршка на старт-ап и микро компании.</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Министерство за финансии Стопански банки Стопански комори / Здруженија на МСП</p>	Континуирано до 2021	<p>Зголемени можности за финансирање на новоотворени МСП</p> <p>Зголемен број на успешно отворени МСП кои се пробиле и опстоиле на пазарот</p>	
12. Изготвување на листа на експерти за поддршка при пристап до финансии		<p><u>Краток опис:</u> Изработка на листа на експерти за поддршка на МСП при пристап до финансии.</p> <p>Кофинансирање на консултанти со цел соодветна поддршка при изготвување на потребните документации и апликации за проекти и финансиски инструменти, спроведување на соодветни обуки, семинари, тренинзи и сл.</p> <p><u>Цел:</u> Зголемување на успешноста на проектите и искористеноста на финансиските инструменти.</p>	Почеток на 2019 година	Зголемување на бројот на успешно прифатени апликации и зголемување на искористеноста на финансиските инструменти	

		<p><u>Целни групи/ носители:</u> Град Скопје Консултантски компании Стопански комори</p>			
13. Дополнителни субвенции или стимулации од страна на локалната власт при излез на националниот или меѓународниот пазар		<p><u>Краток опис:</u> Субвенции и стимулации со кои МСП ќе можат да обезбедат конкурентен настап на меѓународниот пазар со пониски трошоци, како и соодветна дистрибуција и продажба/извоз во другите земји.</p> <p><u>Цел:</u> Конкурентно позиционирање на МСП на меѓународниот пазар</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Фондации, Фондови Град Скопје</p>	Континуиран о до 2021	Конкурентен настап на МСП и излез на меѓународниот пазар	
14. Дополнителни субвенции од локалната власт за секое социјално развиено претпријатие		<p><u>Краток опис:</u> Со дополнителните субвенции за секое социјално претпријатие се поттикнува развојот на социјалното претприемништво, со што се задоволува потребата за инклузија на сите општествени групи – вклучително и ранливите, со позиционирање на бизнисите како носители на општествени, а не само економски чинители.</p> <p><u>Цел:</u> Поттикнување на социјалното претприемништво</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Фондации, Фондови Град Скопје</p>	Континуиран о до 2021	Развиено социјално претприемништво	
15. Промоција и запознавање со		<p><u>Краток опис:</u> Концептите на - Crowdsourcing (практика на ангажирање на група</p>	Континуиран о до 2021	Промоција на нови концепти и примена на	

<p>концепти на crowdsourcing/ crowdfunding</p>		<p>на физички или правни лица за остварување на заедничка цел - иновативност, решавање на проблеми или ефикасност.)³ и</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crowdfunding (практика на финансирање на проект со подигање на мали парични износи од страна на голем број луѓе, обично преку Интернет.)⁴ <p>се нови алатки за финансирање кои земаат голем замав во Европа и светот. Преку запознавање со овие нови концепти, малите и средни претпријатија како и старт-апите ќе бидат запознаени со алтернативните можности за финансирање за водење на својот бизнис.</p> <p><u>Цел:</u> Промовирање и запознавање со нови современи модели на алтернативни начини на финансирање</p> <p><u>Целни групи/ носители:</u> Мали и средни претпријатија Старт-апи НВО Град Скопје</p>		<p>европски практики на алтернативно финансирање</p>	
--	--	---	--	--	--

³ <https://crowdsourcingweek.com/what-is-crowdsourcing/>

⁴ <https://crowdsourcingweek.com/blog/what-is-crowdfunding/>

Прилог 1 – Учесници во процесот

	Учесници	Контакт лице
	Град Скопје и општини во градот	
1.	Град Скопје – кабинет на градоначалник	Марко Тодоров, Тони Масевски
2.	Град Скопје – сектор за Локален Економски Развој	Слободан Косев, Даниела Тримчевска, Снежана Тодевска, Ребека Р.Станоевска,
3.	Комисија за локален економски развој на Град Скопје	Соња Глинчарска, Светлана Колариќ
4.	Град Скопје - сектор образование	Биљана Пауновска
5.	Град Скопје - сектор комунални работи	Христина Трипуновска
6.	Град Скопје - сектор животна средина	Александра Димитриевска
7.	Град Скопје - сектор сообраќај	Миле Бошковски
8.	Град Скопје - сектор култура	Шукран Сали
9.	Град Скопје - сектор планирање и уредување на просторот	Александар Јанакиески
10.	Град Скопје - сектор меѓународна соработка и НВО	Сашо Митров
11.	Општина Центар	Емир Кориќ, Ивана Спасовска, Иван Миновски, Анастасија Бабуловска
12.	Општина Карпош	Роберт Јановски , Маја Филипчева, Александра Теова
13.	Општина Гази Баба	Сашо Трајков
14.	Општина Горче Петров	Сашо Максимовски, Васка Трпковска, Борјана Митревска
15.	Општина Кисела Вода	Павлина Рибарска , Катерина Силјаноска
16.	Општина Аеродром	Владимир Стевков, Дана Гапковска
17.	Општина Шуто Оризари	Ерхан Фејзов
18.	Општина Бутел	Ивана Рајчинова , Ирена
19.	Општина Чаир	Соња Ѓоргиевска
20.	Општина Сарај	Барјам Дураку, Фари Реџеџи
	Министерства и други институции на централно ниво	
21.	Министерство за економија	Блерим Златку, Сузана Арсова –Костадиновска
	Мали и средни претпријатија, односно нивни здруженија, асоцијации, комори, фондации, НВО	
22.	Сојуз на стопански комори на Македонија	Маја Савеска

23.	Стопанска комора на Македонија	
24.	Занаетчиска комора на Република Македонија	Снежана Денковска
25.	Занаетчиска комора Скопје	Снежана Денковска
26.	Организација на работодавачи на Македонија	
27.	Фондација за развој на МСП	Светлана Киревска
28.	Фондација за менаџмент и индустриско истражување	
29.	Псм фондација –YES инкубатор	Оливера
30.	Национален центар за иновации	Тамара Чоловиќ
31.	Центар за управување со промена	Мартин Тодевски
32.	Здружение на граѓани – Центар за рурален развој	
33.	Здружение за наноматеријали и нанотехнологи НАНОМАК	
34.	Здружение ЦЕЛОР - центар за локален развој	
35.	Здружение граѓани за унапредување на уметничкото занаечество и ракотворење - МАТА	Весна Аврамовска
36.	Институт за Одржлив Рурален Регионален Развој- БЕЛА ВИСТА-ИОРРР	Сашо Матовски
37.	Центар за истражување и креирање политики ЦИКП	
38.	Здружение за волонтеризам -Волонтерски Центар	
39.	Скопски легури	Горан Митевски
40.	Скопје Лаб	Софија Богева
41.	Мако маркет	
Образовни и научни институции		
42.	Економски Институт	

Стратегија за МСП и претприемништво на Град Скопје со Акционен план за 2018-2021

Завршни одредби

Стратегијата за мали и средни претпријатија и претприемништвото на Град Скопје, со акционен план, за периодот 2018-2021 година, влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Град Скопје“.